



Martin KLEMENT – Pavol ZEMKO

Hlásat' a svedčit' o láske

HLÁSAŤ A SVEDČIŤ O LÁSKE

© PaedDr. PhDr. Martin Klement, Ph.D. h. c., MBA, LL.M

© doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D. h. c., MBA, LL.M., asoc. prof.

Recenzenti:

doc. ThDr. Peter Caban, PhD., FF KU Ružomberok

Prof. Ing. ThLic. Paweł Czarnecki, PhD, MBA, LL.M, MPH, Dr.h.c. mult., Warsaw Management University

Návrh obálky: Martin Klement

Grafická úprava: Martin Klement

Všetky práva vyhradené. Žiadnu časť tejto publikácie nemožno reprodukovat', kopírovať, uchovávať ani prenášať prostredníctvom elektronických, mechanických, rozmnožovacích médií bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Prvé vydanie
Vydavateľ: Ivona Matúšová
Trnava, 2017

ISBN 978-80-89413-73-7

Obsah

Namiesto úvodu.....	5
Pedagóg a kresťanská kultúra.....	8
Svet kultúry	12
List Jána Pavla II. Dies Domini.....	15
Deň Pána	15
Slávenie diela Stvoriteľa	15
Deň Vzkrieseného Pána a daru Ducha Svätého	16
Deň radosti, odpočinku a spolupatričnosti	18
Nedeľa – prvotný sviatok a objaviteľka zmyslu časov	20
Opravdivá škola a trvalý kurz cirkevnej pedagogiky	20
Nový rozmer.....	22
Výchova budovateľov civilizácie lásky.....	24
Hlásateľ a svedok lásky.....	25
Nástroj v Jeho rukách.....	29
Činnosť a utrpenie ako škola nádeje	31
Zamýšľajme sa	33
Láska rastie prostredníctvom lásky	35
Služba lásky (diakonia).....	37
Čo môžem spraviť, aby i druhí boli spasení.....	42
Mládež.....	44
Prejav trojičnej lásky	47
Nové pochopenie.....	51
Služobníci Božieho slova	55

Venovanie	56
Vstaňte, poďme!	56
Učiteľ Slova	57
Hlasať evanjelium nádeje.....	58
Dominum et Vivificantem.....	58
Nový život.....	58
Veľké Jubileum 2000	59
Eucharistia.....	60
Modlitba ako obnova duchovného života	60
Eschatologická náplň modlitby	61
Cirkev prosí Ducha Svätého o pokoj.....	62
Priblížiť sa Duchu Svätému – Oživovateľovi	63
Duch Svätý ukáže svetu, čo je hriech.....	64
Záver.....	68

Namiesto úvodu

„Na písacom stole mi zazvonil telefón. Zdvihnem a prihlásim sa. Na druhom konci sa ozve trochu prenikavý hlas, ktorého tempo vyraža dych. Ide zrejme o o staršiu dámu: Biskup osobne? Konečne! Teší ma. Nemáte ani potuchy, aké je ťažké zastihnúť vás. Už dávnejšie som sa s vami chcela viesť obsírnejší dialóg, ale stále sa dozviem len toľko: Biskup nie je tu, biskup je tam, všetky termíny sú obsadené... (Na tieto slová musím mlčky prikývnuť, kde má pani pravdu.) Musím vám totiž bezpodmienečne niečo povedať. Nemáte ani tušenie, čo sa deje vo vašej diecéze. Ja sa ani nedivím, že ľudia už nechcú o Cirkvi nič viac počuť. Je to skutočne veľmi smutné... Len sa to tak na mňa sype. Pri prvej prestávke zápalu formulujem nie neoprávnenú otázku: Milá pani, o čo vlastne ide?

Teda – moje meno vám nepomôže. Som z farnosti..., hovorím vám, máme tu také pomery, že niekomu to môže natrvalo znechutiť svätú omšu. Pri týchto slovách spozorniem. Ide o živú farnosť a dobrého dušpastiera a o nejakých strašných pomeroch tam som zatiaľ nič nepočul. Ale hlas pokračuje: Predstavte si, čo si náš farár robí! Púšťa mladé manželské páry s malými deťmi na hlavnú svätú omšu. Nemáte ani tušenie, čo je to tam za lomoz! Jedno kričí, druhé jačí, tretie sa prediera poza otca v lavici a zrazu sa vynorí pred mojou modlitebnou knižkou. Najnovšie jedno vybehlo až k oltáru... O nábožnosti nemôže byť ani reči. Malí fagani nepatria jednoducho do kostola... Opäť využijem krátku prestávku v rozpálenej reči: Ale milá pani, musím vám celkom úprimne povedať, že ja osobne som vlastne rád, keď počujem na svätej omši občas kričať nejaké dieťa. Takto aspoň viem, že sú tu celé mladé rodinky...

Samozrejme, zasa len mladí. A my starší? Na nás sa neberie ohľad. My chceme mať v kostole pokoj a zbožnosť. To je predsa základ – alebo nemám pravdu?

Áno, ale dovoľím si poznámku: Poznám aj starších ľudí, ktorí sú k deťom tolerantnejší. Priznávam sa, že niekedy to pôsobí

rušiv, ale nesmieme predsa dieťa, ktoré lezie von z lavice, považovať za prekážku k Bohu...

Ale ja vám opakujem, je to škandál. Omša sa stáva detským ihriskom. Chýba už len, aby začali deti v kostole nebodaj aj kojit'...

Takmer som povedal: V Afrike to robia už dlho, potom je aspoň na chvíľku pokoj... Ale radšej som sa pokúsil navrhnuť iné východisko: Pozrite sa, milá pani, bývate v meste s viacerými kostolmi. Tu je v nedeľu predsa veľa veľa aj takých svätých omší, na ktorých nie sú určite žiadne malé deti. A musím vám ešte niečo povedať. Čo sa týka detí, máme ešte jeden príkaz z najvyššieho miesta. Pán totiž raz povedal: Nechajte maličkých prísť ku mne a nebráňte im v tom!

To je však o niečom inom! Boli snáď prítomné pri poslednej večeri aj deti? Teda! Hovorím vám, pán biskup, aj keď obhajujete nášho farára – všetci držia predsa spolu – hovorím vám: Na tomto príklade možno opäť vidieť, že od onoho koncilu zmizla z našich kostolov všetka úcta, pobožnosť a svätosť.

A práve pri tomto názore ma opustila kňazská miernosť, už som ďalej nečakal na žiadnu prestávku v rozvášnenej reči a prerušil som sťažnosť: Milostivá pani, teraz vám musím ja niečo povedať!

Čo také?

Vy nikdy nemôžete prísť do neba!

A prečo nie? Zaznela štipľavá protiotázka.

Lebo vy tam nevydržíte. Predstavte si, ako to v nebi vyzerá. Sú tam všetky nevinné deti od počiatku sveta a dokonca ešte plno malých anjelov k tomu – čo myslíte, aký tam tí narobia lomoz?! Taký veru v pekle nie je! Tam nie sú žiadne malé deti a malí čerti

neexistujú... Hlas na druhej strane linky zmlkol. Už som počul len pobúrené vzdychanie. Potom pani zavesila.“¹

Som človek? Viem byť druhému vždy bratom, sestrou? Nikdy by som na to nemal zabudnúť! To je naša kultúra.

¹ STECHER, R. *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997, s. 32 – 36.

Pedagóg a kresťanská kultúra

Je veľkou chybou, keď ide o kultúrny projekt v miestnych cirkvách i v občianskych prostrediach, že kresťania ticho mlčia. Ľudia potrebujú vedieť, že zapojením sa do kultúrneho projektu potvrdzujú kresťanské hodnoty. Preto nadišla chvíľa, že by sme sa nemali dať odradiť výrazom „kultúra“. Uvažovanie o tejto téme nie je ani strata času, ani dajaké podvádzanie.

Myslime pritom na *evanjelizáciu*, ktorú konal Ježiš, a najmä na jeho revolučnú „reč na vrchu“. ² Bol to kultúrny problém: jeho poslucháči ho počuli vyvracať ich doterajší spôsob myslenia, chápanie Zákona a hodnotenie udalostí. Počuli ako ich vyzýval zmeniť zmýšľanie a obrátiť sa. Pri návrate domov debatovali, rozprávali sa a hovorili o novote kráľovstva, ktoré ohlasoval prorok z Nazaretu.

Kultúra je súhrn poznatkov, ktoré si nejaká osoba osvojila. Kultúra znamená aj „*všetko to, čím človek cibří a rozvíja svoje mnohoraké duševné i telesné vlohy, čím sa prostredníctvom poznávania a práce usiluje podrobiť si sám svet zdokonaľovaním mravov a ustanovizne, čím robí ľudskejším spoločenský život v rodine, aj v celom občianskom spoločenstve.*“ ³ Kristovo evanjelium neprestajne obnovuje život a kultúru padnutého človeka. ⁴

„*Naši súčasníci sú vystavení ideológiám, ktoré im vnucujú svoje modely spoločnosti alebo správania. Nárokujú si rozhodovať o všetkom, o ich živote a smrti, o ich intímnom živote a myslení, o plodení a genetických vlohách. Príroda sa stala jednoduchým materiálom, otvoreným pre všetky skúsenosti. Dakedy sa zdá, že život sa hodnotí len z hľadiska užitočnosti a blahobytu, ktorý môže poskytnúť, a že utrpenie v ňom sa považuje za bezvýznamné. Zanedbávajú sa neschopné a staré osoby, ako keby zavadzali. Aj na novorodenca sa pozerá ako na votrelca života plánovaného podľa subjektívnych záujmov, ktorým chýba veľkodušnosť.*“ (Ján Pavol II.,

² Porov. Mt 5, 1 – 12; Lk 6, 20 – 23.

³ *Gaudium et spes*, 56.

⁴ Porov. *Tamže*, 58.

4. januára 1998). Zdá sa, že sme v rozpakoch a bez jasných cieľov. Preto sa kresťanská kultúra môže obrátiť na srdce človeka a tak sprostredkovať evanjelium lásky. Treba však, aby sa kresťania stali schopnými robiť kultúru, projektovať výzvy, ktoré vychádzajú z Božieho slova a z náuky učiteľského úradu Cirkvi. Z toho vyplýva naliehavosť projektu, ktorý naznačil pápež Pavol VI. slovami: „*Drámou, ktorú prežívame je odtrhnutosť kultúry od náboženstva*“ k čomu Ján Pavol II. dodáva: „*Viera, ktorá sa nestáva kultúrou, nie je vierou plne prijatou, nie celkom premyslenou a nie verne prežívanou*“. Konkrétne uskutočnenie sa zveruje predovšetkým životu kresťanského spoločenstva.

Medzi toľkými neistotami vystupuje pred náš duchovný zrak žiarivá postava Ježiša Krista. On, pravý Boh a pravý človek, nám odhaľuje tvár milosrdného Boha Otca, ochotného odpúšťať. Zjavuje nám Svätého Ducha, Oživovateľa veľkého projektu spásy. Preto musíme konfrontovať dnešné kultúrne spoločnosti a ich modely so vzorom Ježiša Krista, ktorý je živý ten istý včera, dnes i naveky. Spomeňme si len, koľkokrát Boh karhal svoj ľud a koľkokrát mu odpustil a uvedomme si, aké miesto má v našich dejinách, v našej rodine, v našom živote a v našej spoločnosti. Kultúrny projekt, zameraný kresťansky, hľadá Boha, chce poznať, aký máme k nemu vzťah.

Mnohí ľudia, keď ide o problém viery a náboženstva, sa prikláňajú ku kompromisu. Ale ako hovorí pápež Ján Pavol II: „*Nemožno veriť len napoly. Kresťanská viera je dnes ohrozená nielen tými, ktorí odmietajú evanjelium, ale predovšetkým tými, ktorí prijali len časť zjavenej pravdy a odmietajú naplno prijať celé dedičstvo viery*“ (Ján Pavol II. mladým v Paríži 1997). Aby sme ako kresťania boli vierohodní, musíme byť veriaci.

Projekt by mal dať vyniknúť učeniu evanjelia v živote krajiny, zjednotiť podporné iniciatívy, rozmnožovať miesta na stretania, a poskytovať prostriedky na spoluprácu, aby sme pred svetom ako kresťania vydali svedectvo a prešli sme:

- od kultúry blahobytu ku kultúre solidárnosti,

- od kultúry rozkoše ku kultúre dôstojnej osoby,
- od hašterivej a konfliktnej kultúry ku kultúre spoločenstva a pokoja,
- od kultúry podmienenej masovokomunikačnými prostriedkami ku kultúre pravdy,
- od diktatúry vedy a techniky ku kultúre, ktorá vydáva svedectvo o evanjeliu,
- od kultúry nestálych módných hodnôt ku kultúre trvalých a pravých hodnôt,
- od kultúry odmietania ku kultúre prijímania,
- od kultúry priestupkov ku kultúre zákonnosti,
- od kultúry „mužskej“ ku kultúre povznesenia ženy,
- od kultúry presýtenej skepticizmom k návratu evanjeliovej spirituality,
- od laickej morálky ku kresťanskej morálke,
- od chýbajúcich projektov, ako sú: poskytovať príležitosť stretať sa, podnecovať iniciatívy, podporovať čítanie a rozhovory, navštevovať kultúrne strediská, animovať ľudové slávnosti, udržiavať náboženské tradície, znovu nadobúdať tradičné hodnoty, zúčastňovať sa na iniciatívach, pri ktorých treba pomáhať a vychovávať - k ponuke nových kultúrnych projektov.

Pavol napísal Timotejovi: *„Hlásaj slovo, naliehaj vhod, usvedčuj, karhaj a povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a múdrosťou“* (2 Tim 4,2). Takéto povzbudenie musí zaznievať s osobitnou silou v srdciach všetkých, ktorí sú zvestovateľmi

evanjelia a šíriteľmi kultúry, aby sme vrátili dôstojnosť a priestor vyučovaniu disciplíny, aby sme pripomenuli výchovné povolanie v každom type školy a premenili školu na školenie, namiesto inštitúcie na formovanie, čím by sme škole znovu vrátili slobodu.⁵

⁵ Porov. A. Viganó – *Kultúrny projekt kresťanskej orientácie*, Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava 1999.

Svet kultúry

Dovoľte mi poblahoželať všetkým pracovníkom kultúry myšlienkami Jána Pavla II. ⁶ z jeho knihy *Vstaňte, pod'me!* ⁷

Pápež hovorí o svojich spomienkach, ktoré si zapisoval a delí sa o ne, ako „o svedectvo lásky Krista, ktorý po stáročia stále povoláva ďalších nástupcov apoštolov a prostredníctvom nich, krehkých nádob, vlieva milosť do srdiec bratov“ ⁸ a sestier, teda všetkých nás. ⁹ V tretej časti tejto svojej knihy Ján Pavol II. hovorí, že „stojí za to, aby duchovní, kňazi aj biskupi, mali osobný kontakt so svetom“ ¹⁰ kultúry „v celej jeho šírke.“ ¹¹ A preto musia „čítať, stretávať sa, diskutovať, zaujímať sa o všetko, čo sa v tomto prostredí odohráva.“ ¹² A tak všetkým pripomínať, „že sú povinní slúžiť pravde a takto rozmnožovať spoločné dobro,“ ¹³ a tak sa navzájom obohacovať. ¹⁴

Som presvedčený, že to takto všetci robíme: svojou záujmovo – dobrovoľnou činnosťou pri pravidelných stretnutiach, nacvičovaní, vystupovaním doma i vo svete. A tým slúžime spoločnému dobru, udržiavame históriu a bohaté tradície hlavne spevom, ale i tancom a recitáciou. A tak obohacujeme všetkých o vzácne zdedené obyčaje, ktoré utvárajú svoje dedičstvo ľudskej pospolitosti. ¹⁵ K tomu nás povzbudzuje aj *Druhý vatikánsky koncil* v pastorálnej konštitúcii *O cirkvi v súčasnom svete Gaudium et spes*, kde sa dozvedáme, že kultúra cibí a rozvíja mnohoraké duševné i telesné vlohy, robí ľudskejší spoločenský život v rodine, ako aj

⁶ Porov. JÁN PAVOL II. *Dar a tajomstvo. Päťdesiat rokov môjho kňazstva*. Bratislava: Nové Mesto 1997, s. 104 – 105.

⁷ Porov. JÁN PAVOL II. *Vstaňte, pod'me!* Trnava: SSV 2004, s. 5 – 6.

⁸ JÁN PAVOL II. *Vstaňte, pod'me!*, s. 6.

⁹ Porov. *Tamže*.

¹⁰ *Tamže*, s. 64 – 65.

¹¹ *Tamže*.

¹² *Tamže*.

¹³ *Tamže*.

¹⁴ Porov. JÁN PAVOL II. *Dar a tajomstvo. Päťdesiat rokov môjho kňazstva*, s. 104 – 105.

¹⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Gaudium et spes*, 52.

v celom občianskom spoločenstve zdokonaľuje mravy a ustanovizne a v priebehu vekov duchovné zážitky a snahy, aby mohli slúžiť na úžitok celého ľudského pokolenia.¹⁶

Ale vzhľadom na budúcnosť sa celkom vážne pýtajme: „Čo robiť, aby vzrast kultúrnych stykov, ktorý by mal viesť k naozajstnému a užitočnému dialógu medzi rozličnými skupinami a národmi, nepôsobil rušivo na život pospolitostí, nebol na škodu múdrosti zdedenej od predkov a neohrozoval národný svojráz?“¹⁷ Na položenú rečnícku otázku si *snem* odpovedá sám v už zmienenej konštitúcii *Gaudium et spes*. Preto aplikujem a zároveň apelujem na všetkých predstaviteľov miest a obcí, starostov a primátorov, obecné a mestské zastupiteľstvá, obecné a mestské úrady, školy a všetky občianske, politické, štátne, cirkevné i súkromné authority – jednoducho na všetkých zodpovedných:

1. podporujte v školských deťoch a v mládeži vzdelávanie ducha, rozvíjanie schopnosti obdivovať, poznávať, kontemplanovať, utvárať si osobný úsudok a pestovať náboženský, mravný a spoločenský zmysel
2. rešpektujte slobodu a oprávnenú nezávislosť činnosti súboru
3. nech sú stále zabezpečené podmienky a prostriedky na povznesenie kultúrneho života nás všetkých
4. nikdy nedovoľte, aby kultúra bola odvrátená od svojho poslania a nebola nútená slúžiť politickej, hospodárskej¹⁸ alebo náboženskej moci.

Príkladom v tom nám môže znovu byť Ján Pavol II., ktorý sa ako mladý kňaz stretol na železničnej stanici v Krakove s uzímenou a hladom vycivenou Židovkou. Práve prišla vlakom z koncentračného tábora. Nevládala sama ani chodiť, vzal ju na ruky

¹⁶ Porov. *Tamže*.

¹⁷ *Tamže*, 56.

¹⁸ Porov. *Tamže*, 59.

a odniesol od vlaku k stene. Dal jej deku a sľúbil jej, že ide vziať kúsok chleba a trošku teplého čaju. Ako odišiel nahlá sa ku nej stará Židovka a dohovárala jej: nedaj sa oblafnúť, najskôr ti prinesie jedlo a potom ťa zoberie do katolíckeho kostola a tam ťa pokrstí, zradíš našu vieru, za ktorú sme boli v koncentráku a mnohí naši tam pomreli. Zľakla sa a štvornožky sa odplazila do kúta pod schody, kde videla, ako Karol Wojtyła skutočne prišiel so sľúbeným kúskom chleba a s pariacim sa hrnčekom teplého čaju. Hľadal ju, ale nenašiel a tak chleba a čaj podal druhému, inému a smutne odišiel. Neskôr sa táto Židovka vysťahovala do Izraela. Keď bol Karol Wojtyła zvolený za pápeža a uvidela ho v televízii nezapochybovala, že ide o onoho katolíckeho kňaza, ktorý jej chcel pomôcť na stanici v Krakove a ona sa zbabelo skryla. Napísala mu ospravedlňujúci list na ktorý dostala raz k Vianociam pozdrav vlastnoručne podpísaný Jánom Pavlom II., ktorý určite nemal žiadne bočné úmysly, ako to po rokoch ocenila. Ján Pavol II. si počas celého svojho života vážil všetkých ľudí, každú kultúru, všetky náboženstvá a ich slobodu. Nasledujme ho v tom aj my! S vďakou tu pamätajme na všetkých, ktorí tu už nie sú medzi nami! Budme ohľaduplní jeden k druhému, ale hlavne aj v úcte k našim predkom zachovávajúc dedičstvo otcov v súčasnej ľudskej spoločnosti a s cirkvou, ktorá vždy mala a má pochopenie a porozumenie pre jednotlivé umelecké smery podľa povahy rozmanitých národov a krajov.¹⁹

¹⁹ Porov. *Tamže*, 62.

List Jána Pavla II. Dies Domini

Deň Pána

Nedeľa už od apoštolských čias mala vždy svoju privilegovanú vážnosť pre svoju úzku súvislosť so samým jadrom kresťanského tajomstva.²⁰ Deň Pána je pánom dní, čo pohlo Hieronyma povedať: „*Nedeľa je deň vzkriesenia, deň kresťanov, je to náš deň.*“²¹ Zdôraznil to Druhý vatikánsky koncil: „*Podľa apoštolskej tradície, ktorá má svoj pôvod v samotnom dni Kristovho vzkriesenia, Cirkev slávi veľkonočné tajomstvo (mysterium paschale) každý ôsmy deň, právom nazvaný dňom Pána (dies dominica) alebo nedeľou.*“²² Preto Ján Pavol II. ponúka svoj apoštolský list *O svätení nedele* z 31. mája 1998 na podporu pastoračného úsilia, ktoré vyplýva z jeho skúseností v biskupskej službe v Krakove, ako i Petrovho nástupcu a biskupa Ríma počas pastoračných návštev rímskych farností na pokračovanie živého dialógu s veriacimi o význame nedele v nových podmienkach súčasnosti.²³ „*Lebo čas venovaný Kristovi nie je nikdy stratený, ale skôr získaný čas upriamený na hlboké poľudštenie našich vzťahov a nášho života.*“²⁴

Slávenie diela Stvoriteľa

„*Vesmír, tak ako vyšiel z Božích rúk, nesie stopu jeho dobroty. Je to krásny svet, ktorý je hodno obdivovať a užívať, ale o ktorý sa treba aj starať a rozvíjať ho. < Skončenie > Božieho diela otvára svet pre prácu človeka. < V siedmy deň Boh skončil svoje diela, ktoré urobil > (Gn 2, 2).*“²⁵ Požehnal ho a zasvätil (porov. Gn

²⁰ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 1.

²¹ Porov.: *Tamže*, 2.

²² *Sacrosanctum concilium*, 106.

²³ Porov.: *Dies Domini*, 3.

²⁴ Porov.: *Tamže*, 7.

²⁵ *Tamže*, 10.

2, 3), čím sa *sobota* stala radostným odpočinkom Stvoriteľa.²⁶ A tak ako je pre človeka príkladom *práca* Boha, rovnako je preňho príkladom aj jeho *odpočinok*.²⁷ Deň odpočinku je teda požehnaný Bohom, zasvätený, čiže oddelený od ostatných dní, aby bol medzi všetkými *dňom Pána*.²⁸ Lebo celý život človeka má byť ako chvála a vďaka voči Stvoriteľovi, načo potrebuje modlitbu, v ktorej človek pozdvihuje svoj spev k Bohu a stáva sa hlasom celého stvorenia.²⁹ Preto aj pripomenutie: „*Pamätaj, že si bol otrokom v egyptskej krajine a že ťa Pán, tvoj Boh, vyviedol odtiaľ mocnou pravcou a zdvihnutým ramenom; preto ti Pán, tvoj Boh, prikázal zachovávať sobotňajší deň.*“ (Dt 5, 15)

Deň Vzkrieseného Pána a daru Ducha Svätého

Kresťania prijali ako sviatočný deň prvý deň po sobote, lebo v ňom sa uskutočnilo Pánovo vzkriesenie.³⁰

George a Rosie boli manželmi už mnoho rokov. Boli spolu veľmi šťastní. Všetko robili spolu, všade chodili spolu, až na chodenie do kostola. Každú nedeľu George odviezol Rosie do kostola, pričom on zostal v aute a po bohoslužbe ju odviezol domov. Po 45 rokoch manželstva Rosie zomrela, no George sa s tým nedokázal zmieriť, preto na Veľkonočnú nedeľu nasadol do auta a išiel do kostola. Kázeň počúval takmer s otvorenými ústami. Po nej nastala chvíľka ticha na meditáciu a vtedy sa to stalo: George sa postavil a nahlas a zreteľne povedal: Rosie žije! Následne začal spievať pieseň, ktorú zvykol spievať svojej nebohej manželke: „Moja ruža, najsladší kvet.“ Všetci ustrnuli od prekvapenia, no tí čo Georga poznali, vedeli o jeho veľkom smútku, a preto sa postavili a začali spievať s ním. Postupne sa pridali všetci a spievali spolu

²⁶ Porov.: *Tamže*.

²⁷ Porov. *Tamže*, 11.

²⁸ Porov. *Tamže*, 14.

²⁹ Porov. *Tamže*, 15.

³⁰ Porov. *Tamže*, 18 – 29.

*svetskú pieseň na oslavu Vzkriesenia, ktoré Georgovi dalo v tej chvíli nádej na opätovné stretnutie s milovanou manželkou.*³¹

A tak zhromaždenie ľudu zjednotené v Kristovi prostredníctvom daru Ducha svätého si živo uvedomuje, že je vykúpeným národom zloženým z „každého kmeňa, jazyka, ľudu a národa“ (Zjv 5, 9), o ktorom Lukáš píše, že prví pokrstení „sa vytrvalo zúčastňovali na učení apoštolov a na bratskom spoločenstve, na lámaní chleba a na modlitbách“ (Sk 2, 42).³²

Toto nedeľné zhromaždenie je privilegovaným miestom jednoty,³³ *dňom Cirkvi*, kedy sa Cirkev zvlášť prejavuje v plnej a činnej účasti všetkého Božieho ľudu, predovšetkým na tej istej Eucharistii, v jednotnej modlitbe, pri jedinom oltári, na čele s biskupom obklopeným svojím kňazstvom a svojimi pomocníkmi,³⁴ najmä v katedrále,³⁵ pričom vo farskom spoločenstve ho zastupuje duchovný pastier.³⁶ Týždenný rytmus Kristovho vzkriesenia pripomína Cirkvi putujúci charakter a eschatologický rozmer, od nedele po nedeľu k poslednému *dňu Pána*, k nedeli bez konca.³⁷ Čím sa nedeľa, *deň viery*, stáva aj *dňom kresťanskej nádeje*, lebo účasť na *Pánovej večeri* je anticipovaním eschatologickej hostiny.³⁸

Účasť na Pánovej večeri je vždy spoločenstvo s Kristom, ktorý sa obetuje za nás nebeskému Otcovi. Preto Cirkev odporúča veriacim, aby pristúpili k svätému prijímaniu, keď sú prítomní na svätej omši a majú patričnú dispozíciu.³⁹

³¹ Porov.: *Myšlienky 101/ 2002*, Miron – homily – service < miron@homily-service.sk >

³² Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 31, 39 – 44.

³³ Porov.: *Tamže*, 36.

³⁴ Porov.: *Tamže*, 34.

³⁵ Porov.: *Tamže*, 35.

³⁶ Porov.: *Tamže*.

³⁷ Porov.: *Tamže*, 37.

³⁸ Porov.: *Tamže*, 38.

³⁹ *Tamže*, 44.

Nedeľné eucharistické zhromaždenie je bratská udalosť,⁴⁰ ktorá disponuje Kristových učeníkov plniť úlohy, ktoré ich čakajú v bežnom živote: Byť evanjelizátormi a svedkami viery!⁴¹ A prijať toto poslanie aj vtedy, keď nie je prítomný kňaz,⁴² či prostredníctvom rozhlasu alebo televízie.⁴³ A to všetko podľa nariadení Cirkvi,⁴⁴ so spevom,⁴⁵ obsiahnuté v *nedeľnom príkaze*,⁴⁶ v zákonoch posvätnéj disciplíny CIC⁴⁷ a učení KKC.⁴⁸

Deň radosti, odpočinku a spolupatričnosti

„*Nech je zvelebený ten, ktorý vyzdvihol veľký deň nedele nad všetky dni. Nebo i zem, anjeli i ľudia plesajú v radosti.*“⁴⁹ Táto radosť je umocnená aj v slávnostnom charaktere nedeľnej Eucharistie, čo je jedným z ovocí Ducha Svätého.⁵⁰

Ako by sme teda mohli zanedbávať toto stretnutie, túto hostinu, ktorú nám pripravuje Pán vo svojej láske? Nech je naša účasť na nej čo najväčšia a najradostnejšia! V tejto perspektíve viery je kresťansky slávená nedeľa opravdivým sviatkom, ktorý dal Boh človeku na jeho plný ľudský a duchovný rast.⁵¹ Preto v 4. storočí občiansky zákon Rímskej ríše oficiálne uznal týždenný rytmus a nariadil, aby v *deň slnka* sudcovia, obyvatelia miest a združenia rozličných remesiel prerušili prácu, čomu sa kresťania len potešili.

⁴⁰ Porov.: *Tamže*.

⁴¹ Porov.: *Tamže*, 45 a 51.

⁴² Porov.: *Tamže*, 53.

⁴³ Porov.: *Tamže*, 54.

⁴⁴ Porov.: *Pastiersky list biskupov slovenska o svätení nedele*. In: <http://www.kbs.sk/?cid=1117563948>

⁴⁵ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 50.

⁴⁶ Porov.: *Tamže*, 46 – 49.

⁴⁷ Porov.: *CIC, kán.* 1246 – 1248.;

²⁹ Porov.: *KKC, čl.* 2168 – 2195.

³⁰ JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 55.

³¹ Porov.: *Tamže*, 56 a 58.

³² Porov.: *Tamže*, 58.

³³ Porov.: *Tamže*, 64.

Lebo dovtedy pre nich zachovávanie Pánovho dňa bolo viac menej hrdinským. Odteraz sa už mohli bez prekážok venovať spoločnej modlitbe. Je len samozrejmé, že pre kresťanov nie je normálne, keď majú sláviť *deň radosti* a nebol by to pre nich aj *deň odpočinku*.⁵² Pápež Lev XIII. v encyklike *Rerum novarum* z 15. mája 1891 označil sviatočný odpočinok ako právo pracujúceho, ktoré má zabezpečiť štát. Ba dokonca Ján Pavol II. píše, že: „*Aj v našom historickom súvisi ostáva povinnosť pričiniť sa, aby všetci ľudia mohli poznať slobodu, odpočinok a rozptýlenie, ktoré patria k ľudskej dôstojnosti, ale aj z hľadiska ďalších požiadaviek náboženských, rodinných, kultúrnych a medzisobných, ktoré možno ťažko uspokojiť, ak sa neposkytne aspoň jeden deň v týždni na možnosť užiť si spoločne trochu odpočinku a pár sviatočných chvíľ*“.⁵³

Preto je len prirodzené, že sa kresťania zasadzujú o to, aby aj občianska legislatíva pamätala na povinnosť svätiť nedeľu. A organizovať si nedeľný odpočinok tak, aby bolo možné zúčastniť sa na svätej omši, zdržovať sa prác a záležitostí nezlučiteľných so svätením Pánovho dňa, s jeho typickou radosťou a potrebným odpočinkom ducha i tela.⁵⁴ Ale aj príležitosťou k skutkom milosrdenstva, lásky a apoštolátu,⁵⁵ čím sa deň Pána stane *dňom človeka*,⁵⁶ *bratskej spolupatričnosti*,⁵⁷ *školou dobročinnnej lásky, spravodlivosti a pokoja*.⁵⁸

Naši slovenskí biskupi vo svojom *Pastierskom liste* z 1. júla 2001 ďakujú *čestným podnikateľom*, ktorí sa pričiňujú o zamestnanosť a rozvoj našej spoločnosti, ďalej o ľudskú dôstojnosť zamestnancov, ktorí nemusia pracovať v neľudských podmienkach a nenútiť ich pracovať v nedeľu. Zároveň títo podnikatelia svojim zamestnancom vyplácajú spravodlivú mzdu a nepoškodzujú

⁵³ *Tamže*, 66.

⁵⁴ Porov.: *Tamže*, 67.

⁵⁵ Porov.: *Tamže*, 69.

⁵⁶ Porov.: *Tamže*, 68.

⁵⁷ Porov.: *Tamže*, 70.

⁵⁸ Porov.: *Tamže*, 73.

spravodlivý záujem štátu. Z takýchto *čestných podnikateľov* sa naozaj treba len tešiť a radovať!⁵⁹

Nedeľa – prvotný sviatok a objaviteľka zmyslu časov

Nedeľa je Veľkou nocou týždňa, ale i dňom, ktorý vyjadruje zmysel času. V ňom nás Kristus vedie k cieľu vykúpenia. Dosiahneme ho iba vtedy, keď budeme vydávať svedectvo o svätení nedele, aby ľudské časy mali vždy podporu v nádeji,⁶⁰ ktorú podporujú aj sviatky liturgického roku – Turíce a Narodenie Pána,⁶¹ Zjavenie Pána, Nanebovstúpenie Pána, Kristovho Tela a Krvi,⁶² Preblahoslavenej Bohorodičky Márie, mučeníkov a iných svätých,⁶³ aj keď prípadnú na rôzne dni týždňa.⁶⁴

Tradícia nám teda odovzdala veľké duchovné i pastoračné bohatstvo nedele,⁶⁵ ktorá sa určitým spôsobom stala dušou ostatných dní.⁶⁶ Preto na záver Svätý Otec končí svoj apoštolský list uistením: „*Nedeľa so svojou bežnou < slávnosťou > zostane i naďalej sprievodcom putujúcej Cirkvi v čase až do príchodu nedele bez konca.*“⁶⁷

Opravdivá škola a trvalý kurz cirkevnej pedagogiky

Podľa Origena dokonalý kresťan „*je vždy v Pánovom dni, vždy slávi nedeľu!*“⁶⁸ Keby sme nimi neboli, potom by začali

⁵⁹ Porov.: *Pastiersky list biskupov Slovenska o spoločensko – sociálnej situácii na Slovensku, 1. júla 2001.*

⁶⁰ Porov.: *Tamže*, 75.

⁶¹ Porov. *Tamže*, 76 – 77.

⁶² Porov.: *Tamže*, 79.

⁶³ Porov.: *Tamže*, 78.

⁶⁴ Porov.: *Tamže*, 79.

⁶⁵ Porov.: *Tamže*, 81.

⁶⁶ Porov.: *Tamže*, 83.

⁶⁷ *Tamže*, 87.

⁶⁸ *Tamže*, 83.

zákonite upadať morálne hodnoty. Potvrdzuje to Harold Mac Millan, ktorý na otázku lorda Homa, či by vedel ukázať prstom na ten bod v histórii, kedy sa začal úpadok morálnych hodnôt v Anglicku, okamžite odpovedal: „*Je to deň, kedy ľudia začali znesväcovať nedeľu.*“⁶⁹

Preto je jednoznačne potrebné stáť na pozíciách Kattolíckej cirkvi, ktoré nám prezentovali aj naši slovenskí biskupi,⁷⁰ keď 20. 1. 2001 vydali *Pastiersky list o svätení nedele*.⁷¹ V ňom biskupi uvádzajú, že aj *Zákonník práce* platný u nás od 1. apríla 2002 rešpektuje nedeľu ako *deň pokoja*, a preto vyzývajú veriacich, aby sa postavili proti trendu, ktorí by z ľudí robil len nástroje a otrokov svojich finančných záujmov.⁷² Apelujú v ňom aj na rodičov, aby si uvedomili svoju zodpovednosť pre dobro a spásu svojich detí a spolu s nimi sa zúčastňovali na nedeľnej svätej omši.⁷³ A napokon v súčinnosti s apoštolským listom Jána Pavla II. *Novo millennio ineunte*, kde nám pápež kladie ako životný program kresťanský život, ktorý pramení z krstu;⁷⁴ biskupi zdôrazňujú, že k tomu nám veľmi pomáha svätenie nedele, *dňa odpočinku, dňa obdivu Pánovho diela, dňa s Kristom v Duchu Svätom*.⁷⁵

A zároveň vždy je potrebné podporiť každú aktivitu smerom k zachovaniu posvätnosti nedele;⁷⁶ tak napríklad anketa Katolíckych novín: „*Ako prežívam nedeľu?*“,⁷⁷ alebo letáková forma mnohých kresťanských subjektov pod názvom: „*Nedeľa s rodičmi,*“⁷⁸ či

⁶⁹ Porov.: *Myšlienky* 21/ 2002, Miron – homily – service <miron@homily-service.sk>

⁷⁰ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 87.

⁷¹ *Pastiersky list biskupov Slovenska o svätení nedele*, 20. januára 2001.

⁷² Porov.: *Tamže*, 1. *Nedeľa je deň Pána*.

⁷³ Porov.: *Tamže*, 2. *Nedeľa je deň Ježiša Krista*.

⁷⁴ Porov. JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, 39.

⁷⁵ Porov.: *Pastiersky list biskupov Slovenska o svätení nedele*, 20. januára 2001, 3. *Nedeľa je sviatok Cirkvi*.

⁷⁶ Porov.: *Pastiersky list biskupov Slovenska o spoločensko – sociálnej situácii na Slovensku*, 1. júla 2001.

⁷⁷ *Ako prežívam nedeľu?*

⁷⁸ KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA, NEZÁVISLÉ KRESŤANSKÉ ODBORY SLOVENSKA, EKUMENICKÁ RADA CIRKVI A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTÍ, HNUTIE KRESŤANSKÝCH RODÍN NA SLOVENSKU,

každý jeden hlas na obranu *dňa Pána*,⁷⁹ ale aj kladné vybavenie mimoriadne zaujímavej žiadosti sedemdesiatšesťročného trénera futbalistov chorvátskeho *Dynama Záhreb* Miloslava Blaževiča o pridelenie kňaza svojmu klubu, keď 80 % Chorvátov sa hlási k Cirkvi a náboženstvo sa považuje za súčasť národnej identity, pričom mnoho chorvátskych futbalistov sa priznáva, že sa pred každým zápasom modlí.⁸⁰

Nový rozmer

Aby sme úplne pochopili význam nedele, treba v živote veriaceho znovu objaviť tento rozmer - „*Mami, prečo musím každú nedeľu chodiť do kostola?*“ – pýta sa časopis *Feuer und Licht* a odpovedá: „*Prijmeme svoj život nie ako príťaž, ale ako šancu a nutnosť rozvíjať sa. Potom nedeľa sa stane obmedzením, ktoré nám hovorí, že nežijeme len pre prácu, a že náš život tu na zemi nemá večné trvanie. A význam rituálu v liturgii pochopíme na základe toho, keď pochopíme aký je svojím významom dôležitý rituál ukladania dieťaťa na spanie, ktoré ukladá milovaná osoba, ktorej dieťa verí a dôveruje. Obdobne aj obrad viery skrýva v sebe v každej dobe istotu, trvalosť a vôňu večnosti.*“⁸¹

Tieto hodnoty sa musia usilovať predovšetkým upevňovať vo svojom poslaní všetci *Pastieri a vodcovia farského spoločenstva*. O nich hovoril Ján Pavol II. na zasadnutí Kongregácie pre klérus: „*Bez prítomnosti Krista, ktorého sprítomňuje kňaz, sviatostný vodca*

ZDRUŽENIE KREŠŤANSKÝCH PRACOVNÍKOV KULTÚRY, KATOLÍCKA JEDNOTA SLOVENSKA, SPOLOČENSTVO PRI DÓME SV. MARTINA, KONFEDERÁCIA POLITICKÝCH VÄZŇOV SLOVENSKA, INŠTITÚT PRE RODINU, SPOLOČENSTVO KREŠŤANSKÉ SLOVENSKO, CHARITATÍVNA AGENTÚRA BENEDIKT, O. Z. MAGNIFICAT SLOVAKIA: *Posvätné právo detí: Nedeľa s rodičmi*.

⁷⁹ ČERVENÝ, M.: *Deň Pána*, Národná obroda, denník o hospodárstve a spoločnosti, sobota 26. 1. 2002.

⁸⁰ Porov.: *Farár k futbalistom*, Prehľad domácej tlače 18. 10. 2002 „*e@mail servis*“ <*servis@rcc.sk*>

⁸¹ JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 57.

⁸¹ „*Mami, proč musíme každou neděli do kostela?*“ *Feuer und Licht* 73. *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. IX., č. 4, 28. ledna 2001, s. 8 – 9.

spoločenstva, by farnosť nebola úplným spoločenstvom.“⁸² Nijaká aktivita vo farnosti nie je pre spoločenstvo taká dôležitá alebo formujúca, ako nedeľné slávenie *dňa Pána* a jeho Eucharistie.⁸³ Preto Ján Pavol II. v liste účastníkom *Liturgického týždňa v Taliansku*, ktorý sa skončil 30. augusta 2002 v Assisi, vyzýva cenit' si miesta, oblasti a chvíle stretávania sa s Pánom, čo by malo viesť k takej liturgii, ktorá by bola pozorná voči očakávaniam veriacich a aj voči potrebám tých pokrstených ľudí, ktorí sa pravidelne nezúčastňujú na liturgickom a sviatostnom živote Cirkvi.⁸⁴

Ján Pavol II. v Castel Gandolfo 16. augusta 1998 pripomenul svoj list *Dies Domini*, kde napísal: „*Nedeľa je deň, v ktorý sa zvoláva celá komunita, preto sa nazýva aj »Dies Ecclesiae«, deň Cirkvi. V tento deň kresťanské spoločenstvo počúva Božie slovo, ktorá sa slávnostne ohlasuje v celom svojom bohatstve: tak sa uskutočňuje v prvej časti svätej omše pravý a vlastný dialóg Pána so svojím ľudom.*“⁸⁵

Biskup Vladimír Filo komentujúc pápežský list *Dies Domini* konštatuje, že Ján Pavol II. v ňom použil množstvo odkazov na smernice *Sacrosanctum Concilium* Druhého vatikánskeho snemu a pokoncilovú liturgickú reformu, čím „*v odstupe tridsiatich rokov od Koncilu*“ robia z tohto listu „*zaujímavú liturgicko - pastoračnú katechézu o uskutočňovaní samotnej reformy*“ vo forme hlásania a počúvania Božieho slova, ktoré musí mať prepojenie medzi slávením a životom, hlavne v zodpovednosti posvätných služobníkov pri štúdiu posvätného textu, pri vedení modlitieb a výklade Božieho slova (homílie), či v speve počas slávania a výraze radosti, alebo

⁸² Porov.: Promluva Jana Pavla II. při generální audienci účastníků plenárního zasedání Kongregace pro klérus 23. 11. 2001: *Pastýř a vůdce farního společenství*, Fermentum, týdeník Matice cyrilometodějské, roč. X., č. 43, 27. října 2002, s. 15 – 16.

⁸³ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 35.

⁸⁴ Porov.: *Pápež: V liturgii spomenúť aj nepraktizujúcich katolíkov*, Život Cirkvi, č. 36, 6. septembra 2002, s. 1.

⁸⁵ JÁN PAVOL II.: *Nedeľa, deň bratstva s tým najopustenejším blížnym*, Liturgia, roč. VIII., č. 3/ 1998, s. 234 - 5.

vernosti krstným sľubom (obrátaniu) a aktívnej účasti na Eucharistii.⁸⁶

Božie slovo, ktoré sa číta, počúva, ohlasuje, spôsobuje, podľa apoštola Pavla, *“Fides ex auditu“* (viera je z hlásania) - vieru.⁸⁷ Hlásanie Božieho slova je informáciou o Kristovi a jeho diele spásy,⁸⁸ čo vlastne nazývame homíliou.⁸⁹ *„Ono je hlásaním Božej blízkosti človeku počas celých dejín spásy, najmä v Kristovi, a tým aj hĺbky otcovho milosrdenstva voči človeku, aby mal život v hojnosti. Toto hlásanie je na začiatku cesty viery každého veriaceho. Viera je darom od Boha, o ktorom svedčí príklad spoločenstva veriacich a mnohých bratov a sestier v ňom, ako aj poučenie katechizmu o pravdách evanjelia. Ale viera sa odovzdáva ďalej a prichádza čas, keď sa každé svedectvo stáva aktívnym darom: prijatý dar sa stáva darom darovaným cez osobné svedectvo a osobné ohlasovanie.“*⁹⁰

Určite preto nás vyzýva Pavol apoštol vo svojom liste: *„Napodobňujte ma, ako ja napodobňujem Krista!“* (1Kor 11,1).

Výchova budovateľov civilizácie lásky

*„A tak je potrebné, aby duchovní pastieri vychovávali veriacich ku každonedeľnému vytrvalému sláveniu onoho obdivuhodného diela, ktoré Kristus uskutočnil v tajomstve Veľkej noci, a aby ho zasa oni zvestovali celému svetu,“*⁹¹ lebo podľa pápeža bl. Jána XXIII. *„liturgia je ako studňa v dedine, ku ktorej*

⁸⁶ Porov. FILO, V.: *Dies Domini – Deň Pána.. Apoštolský list Jána Pavla II, Liturgia*, roč. VIII., č. 3/ 1998, s. 237 - 241.

⁸⁷ *„Teda viera je z hlásania a hlásanie skrze Kristovo slovo.“* (Rim 10,17)

⁸⁸ Porov.: STANČEK, L.: *Homiletika v novej evanjelizácii*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, Spišská Kapitula 1997, s. 184.

⁸⁹ Porov.: POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV: *Inštrukcia Inter oecumenici, Ako správne používať Konštitúciu o posvätej liturgii*, 53 – 55; 74.

⁹⁰ *Nové povolania pre novú Európu. Záverečný dokument kongresu o povolaniach ku kňazstvu a zasvätenému životu v Európe, Rím, 5. – 10. mája 1997, SSV, Trnava 1998*, s. 109 - 110.

⁹¹ JÁN PAVOL II.: *Vigésimus quintus annus*, 6.

prichádzajú všetky pokolenia, aby si z nej nabrali vždy živú a čerstvú vodu.“⁹²

Čím čas, ktorý tak venujeme Kristovi, nikdy nie je stratený, ba naopak – je to náš zisk pre poľudštenie našich vzťahov a nášho života⁹³ k záchrane pracovitých budovateľov civilizácie lásky.⁹⁴

Hlásateľ a svedok lásky

Benedikt XVI. na úvod prvej časti svojej encykliky *Deus caritas est* napísal: „Božia láska k nám je základnou podmienkou života a kladie rozhodujúce otázky o tom, kto je Boh a kto sme my. Prekážkou v tomto ohľade je problém jazyka. Slovo láska sa stalo najpoužívanejším slovom, s ktorým dnes spájame celkom odlišné významy. Aj keď sa téma tejto encykliky sústreďuje na otázku chápania a praxe lásky vo Svätom písme a v Tradícii Cirkvi, nemôžeme nevziať do úvahy význam, ktorý toto slovo nadobúda v rôznych kultúrach a v súčasnom jazykovom prejave. Na prvom mieste pripomíname širokú významovú rozmanitosť slova láska: hovorí sa o láske k vlasti, o láske k svojmu povolaniu, o láske medzi priateľmi, o láske k práci, o láske medzi rodičmi a deťmi, medzi súrodencami a príbuznými, o láske k blížnemu, ako aj o láske k Bohu.“⁹⁵

V zmysle týchto slov pápeža mi dúfam dáte za pravdu, že v tejto chvíli, nemôžem hovoriť o nijakej inej láske, a to len o láske k človeku.

Benedikt XVI. ďalej napísal: *Boh je láska; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom*“ (1 Jn 4, 16). Tieto slová Prvého Jánovho listu mimoriadne jasne vyjadrujú jadro kresťanskej viery: kresťanský obraz Boha a v dôsledku neho aj obraz človeka

⁹² Tamže, 22.

⁹³ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*, 7

⁹⁴ Porov.: *Tamže*, 87.

⁹⁵ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 2.

a jeho životnej cesty.“⁹⁶ Toto je naša cesta! Lebo som pevne presvedčený, že sú to vždy rodičia, ktorí svojim deťom predstavujú obraz Boha, ktorý je Láska. V dôsledku toho si dieťa samé utvára obraz človeka viery potom aj za pomoci krstných rodičov, kňazov a ostatných z rodiny, ktorí sa vyskytnú v živote natoľko, že napokon jasne spoznávame Lásku, ktorá sa tak musí stať našim celoživotným snažením, trápením ale aj radosťou či nádejou: Lebo Láska vždy musí niečo stať!

Pamätám si, že ako dieťa som mal pamätníček, do ktorého mi ktosi raz napísal: *Život je boj, ako ho vyhráš bude tvoj!* Toto Vám aj ja teraz prajem: Vyhrávajte bitky svojho života! Cena za víťazstvo bude pre nás Pánova večná ozdoba - odmena v nebi! A myslím si, že to bude veľkou radosťou aj pre tých, čo sú blízko nás!

V roku 2006 vyšla v *Dobrej knihe* vhodne doplnená autobiografia Eugena Hamiltona pod názvom *Kňaz naveky* - ide o úvod a desať strán textu, v ktorom sa nám predstavuje americký chlapec, ktorý sa rozhodol byť kňazom. Po úspešnom skončení strednej školy začal svoju prípravu na kňazstvo. Počas štúdia mu zistili rakovinu, s ktorou sa boril posledných šestnásť mesiacov svojho života. Na osobnú žiadosť jeho biskupa, newyorského arcibiskupa - kardinála Johna O' Connora, dostal mimoriadne povolenie – dišpenz pápeža Jána Pavla II., aby bol predčasne: tri a pol roka pred ukončením štúdia vysvätený za kňaza. No v čase posledných príprav na vysviacku sa Eugenov zdravotný stav nečakane rapídne zhoršil. Upovedomili o tom pomocného biskupa O' Briena, Eugenovho bývalého rektora seminára sv. Jozefa, ktorý urýchlene vycestoval za zomierajúcim, aby ho na smrteľnej posteli, doma v obývačke, vysvätil za kňaza. Bol kňazom iba tri hodiny pred svojou smrťou. Nikomu nevládal udeliť svoje novokňazské požehnanie. Nikdy neslúžil svoju primičnú omšu, dokonca ani nekoncelebroval pri svojej vysviacke s biskupom. Jeho prvá sv. omša bola vlastne jeho pohrebňa, kde mal v rakve na sebe prvý a jediný raz oblečený omšový ornát.⁹⁷ Kardinál O' Connor v jednej homílii

⁹⁶ *Tamže*, 1.

⁹⁷ Porov. GROESCHEL, B, J.: *Kňaz naveky*. Dobrá kniha, Trnava: 2006, s. 173.

o ňom povedal toto: „*Tento muž rezolútne odmietal opustiť seminár okrem tých dní, keď išiel do nemocnice na liečbu ničivej rakoviny... Ale celý svoj život horel túžbou byť kňazom. Počas svojho dlhého a takmer neuveriteľného utrpenia stále viac a viac zjednocoval svoje utrpenie s utrpením Krista na križi a obetoval ho za teba a za mňa.*“⁹⁸ Toto bol Eugenov zápas o Kristovo kňazstvo naveky, ako to vyzdvihol Eugenov špirituál, že: „*Bol silný vo viere, silný v láske k vám, k Cirkvi, ku kňazstvu.*“⁹⁹ Budme silnými v láske aj my!

Dovoľte mi ešte zacitovať nám všetkým slová otca Eugena Hamiltona, ktorý zomrel 24. januára 1997 z jeho autobiografie *Služobník, ober, brat, poslucháč, priateľ*. V nich nám zanechal spomienku na všetkých tých, ktorí ho v jeho živote s láskou sprevádzali. Pri ich počúvaní si s láskou spomeňme na všetkých, čo nám pomáhajú na ceste nášho života: „*V téme, ktorej sa neustále dotýkal pápež Ján Pavol II., môže utrpenie skutočne nadobudnúť spásanosný význam. Dobro môže zvíťaziť nad zlom. Uplynulý rok priniesol veľa dobrých vecí. Bol som svedkom úžasnej sily modlitby. Môj vzťah k Bohu stále rástol. Videl som Krista v tvárach tých, ktorí trpeli, a tých, ktorí utešovali. Môj vzťah k spolužiakom bol predovšetkým duchovný. Boli sme zjednotení v modlitbe, hoci fyzicky odlúčení okolnosťami. Rodina ma počas celej tejto skúsenosti podporovala. Možno najťažším aspektom tejto choroby bolo uvedomiť si, že oni ju pociťovali tiež. Pritom mi boli veľkou oporou a inšpiráciou, vždy ma chápali a boli pripravení pomôcť mi. Strávili pri mojom lôžku nespočetné hodiny, modlili sa a svojou prítomnosťou mi dávali silu, ktorú som potreboval. Počas tejto skúsenosti sa veľa ľudí dozvedelo o príkladnom živote Terenca Cooka. Možno sa budú viacerí na neho obracať a prosiť ho o príhovor. Pre mňa bol príklad kardinála Cooka v jeho kňazstve, jeho chorobe a v jeho listoch inšpiráciou a zdrojom radosti a útechy. Na vysviacke môjho otca mi položil ruku na hrud' priamo nad miestom, kde sa vyvinul nádor. Moja úcta k nemu sa touto chorobou nezačala, iba sa zväčšila. Keď som dostával chemoterapiu, často som si opakoval jeho biskupské heslo Fiat voluntas tua. Dnes toto*

⁹⁸ *Tamže*, s. 150.

⁹⁹ *Tamže*, s. 151.

heslo vyjadruje nádej môjho života, že môžem plniť Božiu vôľu. Nakoniec som prijal tú milosť, o ktorej sa zmieňuje kardinál Cooke vo svojom pastierskom liste. Dar života, ktorý som dostal, mi dal Boh a je skutočne požehnaním. Teraz je mojou vierou a mojou nádejou, že Boh vždy povedie každý môj krok na ceste ku kňazstvu, lebo som presvedčený, že jeho vôľa je, aby som sa stal kňazom Ježiša Krista. Uplynulý rok som mal mnoho príležitostí rozjímať o Svätom písme. Moju celoročnú duchovnú skúsenosť najlepšie vystihuje tento úryvok:

Žalm 116, 1 – 9

Milujem Pána, lebo vypočul

Môj prosebný hlas, lebo svoj sluch naklonil ku mne,

Kedykoľvek som ho vzýval.

Ked' ma omotali povrazy smrti

a zmocnili sa ma úzkosti podsvetia,

ked' som sa ocitol v súžení a trápení,

vzýval som meno Pánovo:

Pane, zachráň môj život!

Milostivý a spravodlivý je Pán,

Náš Boh sa zľutúva.

Pán ochraňuje maličkých;

Pomohol mi, keď som bol v biede.

Znova sa, duša moja, upokoj,

lebo Pán ti dobre urobil,

lebo môj život zachránil od smrti,

moje oči od slz

a moje nohy pred pádom.

Pred tvárou Pána budem kráčať

v krajine žijúcich. “¹⁰⁰

Povzbudení týmto krásnym svedectvom prosím vás všetkých: Majme lásku jedného voči druhému v každej dobe, vo všetkých situáciách a za akýchkoľvek okolností!

Nástroj v Jeho rukách

Nakoľko Ježiš videl zmorené zástupy, zľutoval sa nad nimi a potešil ich tým, že im hovoril o robotníkoch na svoju žatvu. Nimi sa stali jeho dvanásť apoštoli, ktorým zveruje poslanie: „*Chod'te a hlásajte: Priblížilo sa nebeské kráľovstvo.*“ Tak ako Ježiš na túto úlohu dobre pripravil svojich apoštolov, musíme na túto úlohu dnes pamätať aj my všetci, aby sme prinášali „*v živote ovocie.*“¹⁰¹ Okrem toho „*je potrebné, aby mladý kňaz na začiatku svojho pôsobenia našiel oporu u skúseného učiteľa, ktorý mu pomôže.*“¹⁰² Lebo ako dosvedčujú dejiny Cirkvi, apoštoli hlásali Kristovo slovo a nezmenené ho odovzdávali svojim nástupcom a ďalším generáciám až do dnešných čias. Pričom mnohí hlásatelia evanjelia položili zaň aj svoj život, pretože chceli zostať verní pravde. Zo starostlivosti o pravdu sa zrodila Tradícia Cirkvi, že by sa nesfalšovali Kristove

¹⁰⁰ *Tamže*, s. 81 – 83.

¹⁰¹ *Prihovor Svätého Otca Benedikta XVI. na stretnutí s kňazmi v Katedrále svätého Jána Krstiteľa. Varšava 25. mája 2006. In: Bud'te pevní vo viere. Homilie, prihovory a pozdravy Svätého Otca Benedikta XVI. Počas apoštolskej cesty do Poľska 25. – 28. mája 2006. SSV, Trnava: 2006, s. 9 – 13.*

¹⁰² *Prihovor Svätého Otca Benedikta XVI. na stretnutí s kňazmi v Katedrále svätého Jána Krstiteľa. Varšava 25. mája 2006. In: Tamže*, s. 9 – 13.

slová a zvlášť dnes, aby sa z evanjelia dostalo aj modernému človeku.¹⁰³

Benedikt XVI. počas svojej apoštolskej návštevy Poľska na Jasnej Hore v Čenstochovej 26. mája 2006 povedal: „*Múdrosť evanjelia, získanú z diel veľkých svätcov a overenú vo vlastnom živote, treba prinášať do sveta kultúry a práce, do sveta médií a politiky, do rodinného a sociálneho života zrelým, nie detským a nie agresívnym spôsobom.*“¹⁰⁴ Čoho dôkazom je i súčasný príbeh z Čiech: Manželka zabudla vo dverách kľúče od vchodových dverí činžiaku a aj od pivnice. O tri dni na to sme videli ako z nášho vchodu utekajú dvaja mládenci, lebo ich ktosi prichytil, ako kradnú hasiaci prístroj – dolapila ich polícia a nakoľko to boli narkomani, ktorí už prespávali v našej pivnici a všeličo pokradli – oni nám vzali tie kľúče z dverí – dali ich do väzby. Jeden z nich sa po čase ozval a ospravedlňoval sa, že on kľúče našiel, nevrátil ich, ale ich vzal, no teraz po rozhovore s kňazom vo väznici prišiel k prežívaniu svojej viery a prosil o odpustenie, lebo nám spôsobil nepríjemnosť. Chvilku sme si s ním aj dopisovali, keď sa asi po roku a pol objavil pred našimi dverami v obleku a s nevestou v bielych šatách. Dozvedeli sme, že ho za dobré chovanie prepustili skôr a on sa znovu dal dokopy so svojou priateľkou, ktorá ho preto neodvrhla, hoci za to mala v rodine nepríjemnosti, ale dala mu šancu, chodila za ním aj do väzenia a napokon privolila, aby sa zosobášili.¹⁰⁵ Musíme byť skutočne dobre pripravení, aby sme boli dobrým nástrojom v Jeho rukách.¹⁰⁶

¹⁰³ Porov. *Homília Svätého Otca Benedikta XVI. počas svätej omše na Námestí Jozefa Pilsudského. Varšava 26. mája 2006.* In: *Tamže*, s. 21 – 26.

¹⁰⁴ *Prihovor Svätého Otca Benedikta XVI. na stretnutí s rehoľníkmi a rehoľníčkami, seminaristami a príslušníkmi cirkevných hnutí na Jasnej Góre. Čenstochová 26. mája 2006.* In: *Tamže*, s. 27 – 32.

¹⁰⁵ Porov. *Bůh v mém životě.* In: *Katolický týdeník*, roč. XIX, č. 21, 20. – 26. 5. 2008, 8. neděle v mezidobí, s. 7.

¹⁰⁶ Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 35.

Buďme pokorní a skromní, plní ducha nábožnej viery a trpezlivosti.¹⁰⁷

Činnosť a utrpenie ako škola nádeje

Najveselšiemu pápežovi Jánovi XXIII. raz rozprával jeden biskup, že aké sú zlé časy, aký je ťažký jeho úrad. Pápež mu odpovedal: Raz sa mi snívalo, že zaťažený podobnými problémami ako vy som stál pred Ježišom. A viete čo mi na to povedal: Ján, nebuď taký dôležitý!¹⁰⁸ Chceli by sme sa absolútne vyhnúť bolesti a utrpeniu? Určite sa to nedá, lebo vôbec nie sme dôležití! Preto ho prijmime, dozrievajme v ňom a majme nádej!¹⁰⁹ - pouča nás Benedikt XVI. vo svojej encyklike *Spe salvi*.¹¹⁰ A dodáva, že hoci „*utrpenie neprestáva byť utrpením, napriek všetkému sa stáva spevom chvály*.“¹¹¹ Lebo Kristus, ktorý spolu s nami znáša bolesť a utrpenie, je pre nás akoby hviezdou nádeje, kotvou srdca.¹¹²

Pápež nám svoje slová potvrdzuje príkladom zo života vietnamského mučeníka Pavla Le – Bao – Thina, ktorý zomrel za Krista v roku 1857. V listoch z väzenia píše o dennom pekle útrap a bolesti, ktoré skusuje – okovy na rukách a na nohách, nenávisť, tresty, kliatby, vulgárne slová, zlomyseľnosť, falošné prisahy, zlorečenie, súženie a smútok. Napriek ťažkej skúške zostal verný, napísal, že: „*Uprostred týchto múk, ktoré u druhých obyčajne vyvolávajú hrôzu a zlomia ich, som vďaka Božej milosti naplnený útechou a radosťou: nie som totiž sám, lebo Kristus je tu so mnou*.“¹¹³ Je to význačné svedectvo náboženskej nádeje. K čomu Benedikt XVI. už len dodáva, že Kristus, ktorý zostúpil k zosnulým a tretieho

¹⁰⁷ Porov. *Formula zasvätenia sa Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu*. In: *Modlitebník pre verejnú pobožnosť*. SSV – Vojtech spol. s r. o., Trnava.

¹⁰⁸ Porov. STECHER, R.: *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997, s. 7 – 13.

¹⁰⁹ *Tamže*, 37.

¹¹⁰ Porov. BENEDIKT XVI.: *Spe salvi*, 35 – 40.

¹¹¹ *Tamže*.

¹¹² Porov. *Tamže*.

¹¹³ *Tamže*.

dňa vstal zmŕtvych, je pre každého jedného z nás nádejou, lebo premieňa temnotu hrobu na svetlo večného života.¹¹⁴

Preto sa môžeme s dôverou na neho obrátiť v našom živote, no zvlášť v našich chorobách a bolestiach, lebo ak budeme zjednotení s ním, neprepukne v nás zlo, ale zvíťazí svetlo.¹¹⁵ Uvedomme si, že sme podľa insbruckého biskupa Reinholda Stechera automobilmi – veteránmi. O nich píše vo svojej knihe *Anekdoty*. Je to jeho príhovor kňazom seniorom: „*Stalo sa to jedného prekrásneho neskorého jesenného popoludnia na priesmyku v Dolomitoch, z ktorého je široký výhľad na krajinu. Klukatou cestou hore sa štvorá nezvyčajná kolóna áut. Sú to automobily – veteráni, hlučné, drahé, staré vozidlá, z ktorých každý exemplár tvorí kúsok automobilových dejín. Serpentiný neprešli práve najvyššou rýchlosťou, ale zvládli to a zaparkovali pred odpočívadlom na vyvýšenine. Vodiči vystúpili. Skôr než sa vybrali ďalej, nazreli pod kapoty áut, prekontrolovali stav oleja, trošku sa občerstvili a vychutnávali krásny výhľad, ktorý sa im naskytol. K tejto scéne, milí spolubratia, smerujú teraz moje myšlienky. Aj tu je dnes stretnutie veteránov. V tejto sále parkujú výbehové modely kléru z hodne dávnych ročníkov. Nemajte mi, milí priatelia, toto prirovnanie za zlé. Ja sám sa počítam k podobným dávno vyslúženým vozidlám. A okrem toho - každý vie, že deduškovia – automobily sú hodnotné autá, sú to drahé konštrukcie a zároveň vysoko cenené zberateľské objekty.*“¹¹⁶

Dúfam, že ak najprv zdvihneme kapotu svojej duše a hodíme v rozjímaníach „*láskavý a skúmový pohľad do srdca*“ svojho ja, pričom môžeme zistiť skutkový stav, čo to opraviť, pritiahnuť, doplniť? Len potom môžeme vzhliadnuť šíravu krajiny pod sebou, ktorú už máme v prežitom živote za sebou. No svetlá – vzory a príklady – potrebujeme na horizonte všetci. Nedajme sa nahnevať, že naše auto už je nanič. Nepribuchnime od zlosti kapotu, že nás predbehol najmodernejší zázrak techniky, pokorne prijmime aj

¹¹⁴ Porov. *Tamže*.

¹¹⁵ Porov. *Tamže*.

¹¹⁶ STECHER, R.: *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997, s. 60 – 67.

starobu, chorobu, nevládnosť či smrť. Neexistuje totiž život bez nich.
117

Zamýšľajme sa

Pápež Benedikt XVI. sa 25. februára 2007 napoludnie, ako každú nedeľu, pomodlil spolu s veriacimi zhromaždenými na námestí sv. Petra, Anjel Pána. Pred ňou sa im prihovril týmito slovami: „*Drahí bratia a sestry, tohtoročné posolstvo na Veľký pôst je inšpirované veršom Jánovho Evanjelia, ktorý je odkazom na mesiánske Zachariášovo proroctvo: Uvidia, koho prebodli (Jn, 19,37). Milovaný učeník, ktorý bol spolu s Máriou, Ježišovou matkou a s ďalšími ženami prítomný na Kalvárii, bol očitým svedkom, keď kopija prerazila Ježišov bok, z ktorého vyšla krv a voda (porov. Jn, 19, 31 – 34). Toto gesto vykonané neznámym rímskym vojakom, určené k zabudnutiu, zostalo tak hlboko vŕačené do očí a srdca apoštola, že ho vniesol aj do svojho Evanjelia. Keď sa obrátenie sa udialo počas storočí vďaka tomuto výrečnému posolstvu lásky, ktorú prijíma ten, koho pohľad sa upiera na ukrižovaného Ježiša! Vstupujeme teda do veľkopôstneho obdobia so zrakom upretým na Ježišov bok.*“¹¹⁷ „*V jeho smrti na kríži sa uskutočňuje obrátenie sa Boha proti sebe samému, v ktorom sa daruje človeku, aby ho vyzdvihol a spasil – je to láska v jej najradikálnejšej podobe. Pohľad na Kristov prebodnutý bok, o ktorom hovorí Ján (porov. 19, 37), dosvedčuje to, čo bolo východiskovým bodom tejto encykliky: Boh je láska (1 Jn 4, 8). Práve tu môžeme kontemplovať túto pravdu. A len vychádzajúc odtiaľto vieme definovať, čo je láska. Vďaka tomuto pohľadu kresťan nachádza cestu svojho života a svojho milovania. Uvedenému aktu sebaobetovania dal Ježiš trvalé sprítomnenie založením Eucharistie počas Poslednej večere. Už vtedy mal účasť na svojej smrti a zmŕtvychvstaní, keď dal svojim učeníkom v chlebe a víne seba samého, svoje telo a svoju krv ako novú mannu (porov. Jn 6, 31 – 33). Ak antický svet sníval, že pravým pokrmom človeka –*

¹¹⁷ Porov. *Tamže*.

¹¹⁸ www.tkkbs.sk Zahraničný servis 25. februára 2007.

teda tým, z čoho človek žije – by malo byť v podstate logos, večná myseľ, terajšie Logos, Kristus, sa ako láska stáva pre nás opravdivým pokrmom. Eucharistia nás vtahuje do aktu Ježišovej obety. Vtelené Logos neprijímame len statickým spôsobom, ale sme včlenení do dynamiky jeho dávania sa.“¹¹⁹

Pýtajme sa v tejto chvíli sami seba: Vieme ešte vôbec dávať? Alebo myslíme len na seba? Nech sa vieme vždy rozdávať! „*Ak kontemplujeme očami viery Ukrižovaného, môžeme do hĺbky pochopiť čo je hriech, aké tragické sú jeho dôsledky a zároveň aká nesmierne veľká je moc Pánovho odpustenia a milosrdenstva. Počas týchto dní Veľkého pôstu neoddelíme svoje srdce od tohto tajomstva hlbokej ľudskosti a vysokej duchovnosti. Keď sa pozeráme na Krista, môžeme zároveň pocítiť, že On sa pozerá na nás. Ten, ktorého sme my sami prebodli svojimi vinami, neprestáva zaplavovať svet nevyčerpatelným prúdom milosrdnej lásky. Kiežby ľudstvo pochopilo, že iba z tohto prameňa možno načerpať duchovnú energiu, ktorá je nevyhnutná k budovaniu pokoja a toho šťastia, ktoré každá ľudská bytosť neprestajne hľadá. Prosme Pannu Máriu, ktorá bola zasiahnutá v duši pri kríži svojho Syna, aby nám vyprosila dar pevnej viery. Kiež nás vedie veľkopôstnym putovaním a nech nám pomáha opustiť všetko, čo nám bráni počúvať Krista a jeho slovo spásy.“¹²⁰*

Lebo mohli by sme dopadnúť tak zle, ako ľudia z rozprávania Reinholda Stechera: „*Spomínam si na jedného trubača požiaru v dedine môjho detstva, ktorý nebol nejakým veľkým umelcom v hre na svojom nástroji, a preto večer čo večer skúšal poplašný signál. A keď jedného večera skutočne horelo, ľudia boli na ten zvuk už tak zvyknutí, že nikto ho nebral vážne.“¹²¹* A preto:

1. vážne sa podnietme ku kontemplácii - rozmyšľaniu
2. cvičme sa, že by sme nezanedbali žiadny varovný signál

¹¹⁹ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 12 – 13.

¹²⁰ www.tkkbs.sk Zahraničný servis 25. februára 2007.

¹²¹ STECHER, R.: *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997, s. 19 - 23.

3. vždy niečo na sebe vylepšujeme.

Vďační za možnosti, ktoré sa nám ponúkajú budíme:

1. zmysluplne presvedčiví
2. vnútorne vyrovnaní
3. pokojní
4. rozvážni ¹²²

a to s radosťou. ¹²³

Láska rastie prostredníctvom lásky

Vatikánske vydavateľstvo *Libreria Editrice Vaticana* informovalo 31. januára 2006, že v priebehu piatich dní po uverejnení ¹²⁴ pápežovej encykliky *Deus caritas est* ¹²⁵ sa predalo 500 000 výtlačkov. Riaditeľ tohto vydavateľstva, Claudio Rossini, pre *Vatikánsky rozhlas* povedal, že počet predaných exemplárov len potvrdzuje, akú popularitu majú slová Benedikta XVI., ktoré priťahujú toľkých ľudí. ¹²⁶ Priťahuje téma lásky aj mňa? V centre našej pozornosti nech táto téma má svoje pevné miesto. Pápež nám ju len pripomína, tak ako ju hlása aj Biblia. Táto láska „*tkvie v tom, že ja milujem – v Bohu a s Bohom – aj človeka, ktorý mi nie je*

¹²² Porov. *Tamže*.

¹²³ Porov. *Lekcionár na nedele a sviatky I., cyklus C*. SSV, Trnava: 2003, s. 82; 86; 95; 106.

Porov. *Lekcionár II. Feriálny lekcionár*. SSV, Trnava: 1990, s. 169;183;202.

¹²⁴ Svätý Otec ju vydal 25. decembra 2005 na slávnosť Narodenia Pána v prvom roku svojho pontifikátu.

¹²⁵ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 18.

¹²⁶ Porov. *Encyklika Benedikta XVI. Deus caritas est láme rekordy*. In: *Život Cirkvi*, 13. ročník, č. 5, 3. februára 2006, s. 5.

príjemný alebo ktorého ani nepoznám.“ ¹²⁷ Učme sa pozerat’ na každého človeka z perspektívy Ježiša Krista. Jeho priateľ je aj mojím priateľom; lebo ak však v mojom živote v *druhom* človeku nebudem vidieť blížneho ale len *druhého*, ktorý úplne vynecháva pozornosť voči *blížnemu* a budem chcieť byť len *zbožný*, ktorý si plní svoje *náboženské povinnosti*, no vytratil sa jeho vzťah k Bohu; usilujme sa, aby sme videli, čo pre nás robí Boh a ako nás miluje; ¹²⁸ lebo „*len služba blížnemu otvára moje oči.*“ ¹²⁹

Napríklad blahoslavená Matka Terézia z Kalkaty sa svojej schopnosti milovať blížneho stále novým spôsobom učila na stretnutiach s eucharistickým Ježišom. A práve toto stretnutie živilo jej realizmus a hĺbku v službe blížnym. ¹³⁰ „*Láska rastie prostredníctvom lásky.*“ ¹³¹ „*Osobitne celé mníšske hnutie už od svojich počiatkov so svätým Antonom, pustovníkom (+ 356), vyjadruje príklad služby lásky k blížnemu. V stretnutí sa z tváre do tváre s Bohom, ktorý je láska, pociťuje mních naliehavú potrebu premeniť svoj život na službu Bohu a blížnemu. Tak si možno vysvetliť vznik mnohých útulkov pre pocestných, nemocníc a domov pre chudobných, ktoré vznikli pri kláštoroch. Tak si možno vysvetliť aj ohromné iniciatívy na ľudský rozvoj a kresťanskú formáciu, určené predovšetkým tým najchudobnejším, o ktoré sa starali najskôr mníšske a žobravé rády a neskôr rôzne mužské i ženské rehoľné inštitúty v priebehu celých dejín Cirkvi.*“ ¹³²

Raz som videl americký film: *Pošli to ďalej*. Jeho dej ma fascinoval, a preto si dovoľím Vám ho teraz reprodukovať: Ide o príbeh siedmaka Trevora, ktorý na občianskej náuke dostane za úlohu žiť tak, aby zmenil, alebo poznačil svet okolo seba. Malý chlapec to vezme doslova: vymyslí vzorec – ja pomôžem tebe a spolu pomôžeme ďalším dvom a už sme v tom štyria. Tí ďalší štyria pomôžu ďalším štyrom, každý jednému a už sme v tom ôsmi.

¹²⁷ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 18.

¹²⁸ Porov. *Tamže*.

¹²⁹ *Tamže*.

¹³⁰ Porov. *Tamže*.

¹³¹ *Tamže*.

¹³² *Tamže*, 40.

Sám ho začne praktizovať a dovlečie domov bezdomovca – matka je samozrejme z toho šokovaná; nenechá sa odradiť a vplýva na svoju matku natoľko, aby sa po rokoch stretla a zbližila so svojou matkou – alkoholičkou a pozvala ju k nim domov na oslavu narodenín. Matke chlapca sa to stále nepáči a samozrejme navštívi učiteľa a vytýka mu domácu úlohu na celý školský rok, ktorú dal deťom. Jej syn to však na to nedbá a stále to berie doslova a vážne. Keď ho ale príde natáčať regionálna televízia prizná, že on síce pomáha, ale ľudia nechcú ďalej pomáhať a teda nechcú to *posielat' ďalej* – čo je aj názov filmu. V okamihu, keď ale skončí nakrúcanie a Trevor má ísť domov, zistí, že starší kamaráti bijú jeho spolužiaka. Odloží bicykel a ide mu na pomoc, niekto z nich vytiahne nôž a zapichne ho do neho. Privolaná pomoc ho odvezie do nemocnice, ale lekári mu už nepomôžu a autor myšlienky *Pošli to ďalej* zomiera. No nezomiera iba jeho idea, po chlapcovej smrti sa pred domom jeho matky zhromažďujú ľudia so sviečkami v rukách, aby vyjadrili svoju vôľu, že chcú pokračovať v myšlienke: *Pošli to ďalej!* Čo? No predsa lásku! ¹³³

Služba lásky (diakonia)

Vysluhovanie sviatostí (leiturgia) a hlásanie Božieho slova (kerygma – martyria) – to sú tri úlohy, ktoré patria k najhlbšej podstate Cirkvi - navzájom sa podmieňujú a nemôžu byť od seba oddelené. ¹³⁴

„Cirkev, keďže je spoločenstvom, musí uskutočňovať lásku.“¹³⁵ Táto úloha sa od začiatku Cirkvi považovala za jej základné poslanie, ako o tom čítame v encyklike *Deus caritas est*: „Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné. Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval“ (Sk 2, 44 – 45). Lukáš nám to hovorí v súvisi s istým druhom definície Cirkvi, v ktorej medzi ustanovujúce prvky zahŕňa

¹³³ Porov. ZEMKO, P.: *Priority kresťana v treťom tisícročí (Kresťanský svetonázor I.)*. UCM, Trnava: 2006, s. 54.

¹³⁴ Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 25.

¹³⁵ *Tamže*, 20.

účasť na učení apoštolov, na bratskom spoločenstve (koinonia), na lámaní chleba a na modlitbách (porov. Sk 2, 42).“¹³⁶

S postupom rokov a rozširovaním Cirkvi sa služba lásky prejavovala sirotám, vdovám, väzňom, chorým a biednym každého druhu ako aj služba slova a hlásanie evanjelia. Lebo Cirkev nemôže zanedbávať službu lásky ako ani nemôže zanechať sviatosti a Božie slovo. Ako dôkaz poslúži:

- Justín - mučeník (+ okolo roku 155), ktorý v kontexte nedeľnej eucharistickej liturgie kresťanov opisuje aj ich charitatívnu aktivitu
- Tertulián, kresťanský spisovateľ (+ po roku 220), ktorý rozpráva o tom, ako starostlivosť kresťanov o biednych vyvoláva obdiv pohanov
- Ignác Antiochijský (+ približne roku 117), ktorý ohodnotil rímsku Cirkev ako tú, ktorá predsedá v láske, o čom možno predpokladať, že chcel istým spôsobom vyjadriť aj konkrétnu charitatívnu činnosť, v ktorej vyniká
- tzv. diakonie, ktoré sa od polovice IV. storočia ustálili v Egypte; Gregor Veľký (+ 604) spomína diakonie v Neapole a v Ríme sú doložené až od VII. – VIII. storočia – a to podľa princípov kresťanského života predložených v *Skutkoch apoštolov*, čo našlo živé vyjadrenie v osobe diakona Vavrinca (+ 397)
- rímsky cisár Julián Apostata (+ 363), ktorého na kresťanstve dojímal jediný aspekt - a tým bola charitatívna činnosť Cirkvi; ako hovorieval, *Galilejského ľudia* sa týmto spôsobom stali populárnymi, preto chcel s nimi súperiť, ale hlavne prekonať ich¹³⁷

¹³⁶ *Tamže.*

¹³⁷ Porov. *Tamže*, 22 – 24.

Preto nesmie nikto v Cirkvi trpieť núdzu, lebo veď v Božej rodine veriacich vždy platia záväzné slová sv. Pavla z *Listu Galaťanom*: „Kým teda máme čas, robme dobre všetkým, ale najmä členom rodiny veriacich“ (6, 10)! A ak k týmto slovám Božieho slova pridáme ešte príbeh z podobenstva o milosrdnom Samaritánovi, univerzalita lásky sa pre nás stáva meradlom a nariadením, lebo sa obraciame na akéhokoľvek človeka v núdzi, ktorého sme stretli *náhodou* (porov. *Lk* 10, 31). Potom charita už nie je len akýsi druh dobročinnnej aktivity, ktorá sa môže nechať aj na iných, ale ide o *caritas agapé* – prekračujúcu hranice Cirkvi. Charita patrí k prirodzenosti Cirkvi a je nepopierateľným prejavom jej podstaty.¹³⁸

Od XIX. storočia sa ale voči takto žitej charitatívnej činnosti Cirkvi vznáša námietka, ktorú aktuálne rozvinulo marxistické učenie: a to, že chudobní vraj nepotrebujú charitatívne diela, ale skôr spravodlivosť. Lenže učenie Cirkvi vždy bolo, že základnou úlohou štátu je zachovávanie spravodlivosti ako aj to, že cieľom spravodlivého spoločenského poriadku je zabezpečiť každému jeho účasť na spoločných dobrách. Avšak „*predstavitelia Cirkvi len postupne pochopili, že problém spravodlivej sociálnej štruktúry sa nadošľoval novým spôsobom. Nechýbali však ani priekopníci: jedným z nich bol napríklad biskup Ketteler z Mainzu (+ 1877). Ako odpoveď na konkrétne potreby vznikali krúžky, asociácie, jednoty, federácie a predovšetkým nové rehoľné kongregácie, ktoré v 19. storočí nastúpili do boja proti chudobe, chorobám a nevzdelanosti.*“

¹³⁹ Objavilo sa aj Magistérium: Lev XIII. s encyklikou *Rerum novarum* z roku 1891; Pius XI. s encyklikou *Quadragesimo anno* z roku 1931; Ján XXIII. s encyklikou *Mater et magistra* z roku 1961; Pavol VI. s encyklikou *Populorum progressio* z roku 1967 ako i s apoštolským listom *Octogesima adveniens* z roku 1971; Ján Pavol II. s trilógiou encyklík: *Laborem exercens* z roku 1981, *Sollicitudo rei socialis* z roku 1987 a *Centesimus annus* z roku 1991; Pápežská rada *Iustitia et pax* s *Kompendiom sociálnej náuky Cirkvi* z roku 2004. A napokon marxizmus síce predstavil svetovú revolúciu ako

¹³⁸ Porov. *Tamže*, 25.

¹³⁹ *Tamže*, 27.

všeliak na sociálne problémy, lenže podľa tohto učenia malo ísť zrazu všetko lepším spôsobom, no tento sen sa rozplynul. V zložitej situácii sa práve „sociálna náuka Cirkvi stala základným ukazovateľom, ponúkajúcim hodnotové orientácie aj mimo vlastných hraníc. Zoči – voči napredujúcemu rozvoju je potrebné tieto orientácie brať do úvahy v dialógu s tými, ktorí majú vážnu starosť o človeka a jeho svet“¹⁴⁰ - tvrdí Benedikt XVI.

Spolu s pápežom Benediktom XVI. dúfajme vo svete v obnovený dynamizmus, ktorý v ľudskej láske dá praktickú odpoveď na Božiu lásku.¹⁴¹ V Katolíckych novinách čítame známy príbeh o nemeckom básnikovi Reinerovi Maria Rilke, ktorý počas pobytu v Paríži cestou na univerzitu často prechádzal rušnou ulicou, kde na jej rohu sedávala žobráčka a prosila o almužnu. Sedela vždy na tom istom mieste, nehybná ako socha a očami upretými na chodník. Básnik jej raz dal rozkvitnutú ružu – žena zodvihla oči, pozrela sa na básnika, s námahou vstala zo zeme, chytila mu ruku, pobožkala mu ju. Potom odišla, držiac si ružu na prsiach a týždeň ju na ulici nebolo vidieť. Na ôsmy deň sedela opäť na svojom mieste na rohu ulice. Tichá a nehybná ako vždy. Z čoho asi žila cez tie dni, keď od nikoho nič nedostala? – pýtala sa Francúzska básnika. Žila z ruže! – odpovedal básnik. Žila z toho, čo dostala pre svoje srdce a nie len pre svoje ruky – žila z lásky!¹⁴²

Prostriedky spoločenskej komunikácie napomáhajú prekonať vzdialenosť ohľadom promptnej pomoci vo všetkých potrebách núdznych - akými sú:

1. utrpenie zapríčinené rôznymi formami hmotnej a duchovnej biedy
2. nedostatok potravín, šatstva, ubytovania, pohostinstva.

¹⁴⁰ Tamže.

¹⁴¹ Porov. Tamže, 1.

¹⁴² Žije z ruže. In: *Katolícke noviny, tradičné noviny moderného kresťana*, roč. 123, č. 25, 22. júna 2008, s. 9.

Svedčí o tom ďalší článok v tom istom čísle *Katolíckych novinách*, kde manželia Kurinovci na základe článku o nich v čísle 15/ 2008 teraz ďakujú nie len za rast peňazí na *Actualsocio účte* (finančné dary od neznámych darcov, preplatky z inkasa), ktorý založili po schválení svojho duchovného otca v roku 2006 (stal sa prvým pravidelným prispievateľom), ale hlavne sú vďační za svedectvo viery v podobe SMS - iek, telefonátov, listov a dobrovoľných obiet.

Ale existuje aj chválihodná solidarita medzi všetkými národmi, štátnymi a humanitárnymi organizáciami prostredníctvom podpôr a daňových úľav, či fenomén dobrovoľníctva – vychovávajúc zvlášť u mladých ochotu nedávať len nejakú vec ale aj samých seba. A to aj v súčinnosti s inými kresťanskými či nekatolíckymi organizáciami.¹⁴³ U nás je to napr. medializovaná akcia *Úsmev ako dar* – pre deti z Detských domovov, *Dobrý anjel* – onkologicky postihnuté deti a iné. Lebo: „*V tých dňoch, keď počet učeníkov rástol, Helenisti začali šomrať na Hebrejov, že pri každodennom obsluhovaní zanedbávajú ich vdovy. Preto Dvanásť zvolali zhromaždenie učeníkov a povedali: Nie je správne, aby sme my zanedbávali Božie slovo a obsluhovali pri stoloch. Preto si, bratia, vyhliadnite spomedzi seba sedem osvedčených mužov, plných Ducha a múdrosti, a na túto úlohu ustanovíme ich. My sa budeme celkom venovať modlitbe a službe slova. Táto reč sa páčila celému zhromaždeniu a vyvolili si Štefana, muža plného viery a Ducha Svätého, ďalej Filipa, Prochora, Nikanora, Timona, Parmenáša a Mikuláša, prozelytu z Antiochie. Postavili ich pred apoštolov a oni sa modlili a vložili na nich ruky. Božie slovo sa šírilo a počet učeníkov v Jeruzaleme veľmi rástol. Aj veľa kňazov poslušne prijalo vieru.*“ (Sk 6, 1 – 7)

¹⁴³ Porov. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 30.

Čo môžem spraviť, aby i druhí boli spasení

pýta sa Benedikt XVI. – a odpovedá:¹⁴⁴ „*Nikto nežije sám. Nikto nehreší sám. Nikto nie je spasený sám. Do môjho života neustále vstupuje život tých druhých, v dobrom i v zlom.*“¹⁴⁵

A preto sa ako kresťania nikdy nestaráme len sami o seba a svoju spásu, ale sa staráme aj o to, „*čo môžem spraviť, aby i druhí boli spasení a aby aj druhým vyšla hviezda nádeje.*“¹⁴⁶ Podľa slov žalmu: „*O jedno prosím Pána a za tým túžim, aby som mohol bývať v dome Pánovom!*“¹⁴⁷

Ba dokonca „*potom budem môcť urobiť maximum aj pre svoju osobnú spásu.*“¹⁴⁸ Lebo „*nikdy nie je príliš neskoro na dotyk srdca blížneho, ani to nikdy nie je zbytočné. Tým sa ujasňuje aj ďalší dôležitý prvok kresťanskej nádeje.*“¹⁴⁹

Pretože naše ľudské životy sú medzi sebou hlboko spojené v jednom spoločenstve prostredníctvom mnohotvárných vplyvov,¹⁵⁰ usilujme sa, aby sme sa nielen my, ale aj druhí spasili – teda raz sa všetci dostali do neba!

Rodina Viktórie a Jozefa Ulmových z Markowej v Poľsku sa rozhodla v čase Druhej svetovej vojny v roku 1942, v čase pogromu na Židov, ukryť dve rodiny – 8 ľudí. Všetci bývali na povale, pričom za nútený pobyt nič neplatili. Aj skrz veľké materiálne obtiaže sa im darilo žiť síce v núdzi, ale neboli nikdy hladní. Niektorí ich ale prezradili a všetkých šestnástich Židov i Poliakov Nemci zabili. Pričom Viktória mala o dva mesiace rodiť. Na otázku starostu: Prečo ste zabili aj deti, odpovedali, že aby obec s nimi nemala žiadne starosti. Potom vydrancovali ich majetok. Snáď nás napadne otázka, že načo bola ich obeta? Veď nezachránili ani seba ani Židov! Ale

¹⁴⁴ BENEDIKT XVI.: *Spe salvi*, 48.

¹⁴⁵ *Tamže.*

¹⁴⁶ *Tamže.*

¹⁴⁷ Ž 27, 4.

¹⁴⁸ BENEDIKT XVI.: *Spe salvi*, 48.

¹⁴⁹ *Tamže.*

¹⁵⁰ Porov. *Tamže.*

spasili svoju duše! Preto im v roku 1995 posmrtné udelili prestížny izraelský titul *Spravodlivý medzi národmi*; 24. marca 2004 na pamiatku 60. výročia popravy im odhalili pamätník, pričom v roku 2003 začal proces ich blahorečenia.¹⁵¹

Nech sme aj my ochotní všetko urobiť pre svoju spásu ako i pre spásu svojho blížneho! No nikdy im nerobme zle, netešme sa z ich nezdaru, nedávajme im zlú radu a ani im nedávajme svojim životom zlý príklad. Lebo ako hovorí evanjelium, sami na to len doplatíme: *„Keď nečistý duch vyjde z človeka, blúdi po vyschnutých miestach a hľadá odpočinok, ale nenájde. Vtedy si povie: Vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel. Keď ta príde, nájde ho prázdny, vymetený a vyzdobený. Tu odíde, vezme so sebou sedem iných duchov horších, ako je sám, vojdú dnu a usídlia sa tam. A stav takého človeka je nakoniec horší, ako bol predtým. Tak to bude aj s týmto zlým pokolením.“* (Mt 12, 43 – 45)

A preto ak nás aj niečo pohne, naštartuje, nahnevá, pamätajme na slová z listu sv. Pavla apoštola Efezanom, kde sa hovorí: *„Preto hovorím a dosvedčujem v Pánovi: Už nežite, ako žijú pohania, v márnosti svojho zmýšľania, so zatemneným rozumom, odcudzení Božiemu životu pre nevedomosť, ktorá sa ich zmocnila, a pre zaslepenosť ich srdca. Oni otupeli a oddali sa necudnosti a nenásytne žiadostivo páchajú každú nečistotu. Vy ste sa tak o Kristovi neučili, ak ste vôbec o ňom počuli a v ňom boli vyučení, ako je pravda v Ježišovi, že máte odložiť starého človeka s predošlým spôsobom života, ktorý sa ženie za klamnými žiadostami do skazy, a obnovovať sa duchovne premenou zmýšľania, obliecť si nového človeka, ktorý je stvorený podľa Boha v spravodlivosti a pravej svätosti. Preto odložte lož a hovorte pravdu každý so svojim blížnym, veď sme si navzájom údmi. Hnevajte sa, ale nehrešte! Slnko nech nezapadá nad vašim hnevom; a nedávajte miesto diablovi! Kto kradol, nech už nekradne, ale radšej nech pracuje a vlastnými rukami zarába, aby mal z čoho dať núdznemu. Z vašich úst nech nevyjde nijaké zlé slovo, ale iba dobré, na potrebné budovanie, aby*

¹⁵¹ Porov. *Láska silnejší než strach*. In: *Světlo*, týdeník Matice cyrilometodějské, roč. XVI., č. 15, s. 7 – 9.

prinášalo milosť tým, čo počúvajú. A nezarmucujte Svätého Božieho Ducha, v ktorom ste označení pečaťou na deň vykúpenia. Akákoľvek zatrpknutosť, hnev, rozhorčenie, krik a rúhanie aj každá iná zloba nech sú ďaleko od vás. Budte k sebe navzájom láskavi a milosrdní, navzájom si odpúšťajte, ako aj vám odpustil Boh v Kristovi!“ (Ef 4, 17 – 3)

Usilujme sa o život podľa evanjelia ¹⁵² alebo o túto Krátku modlitbu na ďalšiu cestu: ¹⁵³ „Moja cesta je Božia cesta, a všetky jeho cesty sú cesty lásky, radosti a blaha. Na mojej ceste ma vedie, inšpiruje a ochraňuje Boh. Božia prítomnosť je okolo mňa a vo mne na všetkých mojich cestách. V slobode, radosti a láske cestujem z miesta na miesto, z krajiny do krajiny. Boh ma vedie na kráľovskej ceste pokoja a naplnenia a všetky cesty robí cestami pokoja, krásy a harmónie. Bože, ďakujem ti.“ ¹⁵⁴

Mládež

V marci 2008 bol na návšteve USA Benedikt XVI. Na stretnutí s mládežou sa priznal, že on ako malý chlapec mal zlú skúsenosť, lebo v Nemecku, odkiaľ pochádza, chceli pred neho postaviť nejaký vzor bez Boha. Vzor, ktorý sa síce istý čas úspešne šíril celou Európou a svetom, všetko vraždil a zabíjal, vypukla druhá svetová vojna, ale vďaka Bohu tento systém skončil. Svätý Otec sa na stretnutí s mládežou priznal, že tento zlý vzor mu zostal v pamäti. Ja pevne verím a dúfam, že naša mládež má pred sebou len samé dobré vzory.

Lebo dnešnej mládeži sa viac ako inokedy stavia do popredia erotická láska. Lenže pápež Benedikt XVI. vysvetľuje: „*Aj keď sme doteraz hovorili prevažne o Starom zákone, predsa vnútorné*

¹⁵² *Modlitebník pre verejné pobožnosti*, SSV, Trnava: 2001, s. 99 – 100.

¹⁵³ MURPHY, J.: *Pravdy, ktoré zmenia váš život*. Aktuell, Bratislava: 2001, 2004, s. 174.

¹⁵⁴ Cigáňa išli vešať a veľmi sa vzpíeral, trepal, takže mali sním čo dvaja robiť. Keď to videli cigánka, jeho žena okríkla ich: Nenúťte ho, keď nemá vôľu!

prelínanie sa dvoch Zákonov v jedinom Písme kresťanskej viery bolo dostatočne zreteľné. Pravá novosť Nového zákona nespočíva v nových myšlienkach, ale v samotnej postave Krista, ktorý dáva pojmom telo a krv neslýchaný realizmus. Už v Starom zákone podstatu biblickej novosti netvorili abstraktné poznatky, ale nepredvídateľné a v istom zmysle neslýchané Božie konanie. Toto konanie nadobúda dramatickú podobu v skutočnosti, že v Ježišovi Kristovi sám Boh hľadá stratenú ovцу, trpiace a zblúdené ľudstvo. Keď Ježiš vo svojich podobenstvách hovorí o pastierovi, ktorý ide za stratenou ovcou, o žene, ktorá hľadá drachmu, o otcovi, ktorý vybehne v ústrety mánotratnému synovi a objíme ho, nie sú to iba slová, ale stávajú sa výkladom bytia a konania jeho samého. V jeho smrti na križi sa uskutočňuje obrátenie sa Boha proti sebe samému, v ktorom sa daruje človeku, aby ho vyzdvihol a spasil – je to láska v jej najradikálnejšej podobe. Pohľad na Kristov prebodnutý bok, o ktorom hovorí Ján (porov. 19, 37), dosvedčuje to, čo bolo východiskovým bodom tejto encykliky: Boh je láska (1 Jn 4, 8). Práve tu môžeme kontemplovať túto pravdu. A len vychádzajúc odtiaľto vieme definovať, čo je láska. Vďaka tomuto pohľadu kresťan nachádza cestu svojho života a svojho milovania. Uvedenému aktu sebaobetovania dal Ježiš trvalé sprítomnenie založením Eucharistie počas Poslednej večere. Už vtedy mal účasť na svojej smrti a zmŕtvychvstaní, keď dal svojim učeníkom v chlebe a víne seba samého, svoje telo a svoju krv ako novú mannu (porov. Jn 6, 31 - 33). Ak antický svet sníval, že pravým pokrmom človeka – teda tým, z čoho človek žije – by malo byť v podstate logos, večná myseľ, terajšie Logos, Kristus, sa ako láska stáva pre nás opravdivým pokrmom. Eucharistia nás vŕha do aktu Ježišovej obety. Vtelené Logos neprijímame len statickým spôsobom, ale sme včlenení do dynamiky jeho dávania sa. Obraz manželstva medzi Bohom a Izraelom sa stáva skutočnosťou doteraz nepredstaviteľným spôsobom: to, čo znamenalo stáť pred Bohom, sa teraz účasťou na Ježišovom sebadarovaní, spoločenstvom na jeho tele a krvi, stáva jednotou. Mystika Najsvätejšej sviatosti, ktorá sa zakladá na zostúpení Boha k nám, siaha oveľa ďalej, má celkom iný význam a vedie oveľa vyššie, než by mohol dosiahnuť ktorýkoľvek mystik povznášaním seba samého. Teraz je však potrebné sústrediť sa na iný aspekt: mystika Najsvätejšej sviatosti má aj sociálny charakter - vo sviatostnom

prijímaní sa zjednocujem s Pánom tak ako všetci ostatní prijímajúci. Keďže je jeden chlieb, my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe, hovorí svätý Pavol (1 Kor 10, 17). Zjednotenie s Kristom zároveň znamená zjednotenie sa so všetkými, ktorým sa dáva. Nemôžem mať Krista iba pre seba; môžem mu patriť len v zjednotení sa so všetkými, ktorí sa stali alebo sa stanú jeho. Prijímaním sa odvraciam od seba a som priťahovaný ku Kristovi a tak aj k jednote so všetkými kresťanmi. Stávame sa jedným telom, spojením v jedinej existencii. Lásky k Bohu a lásky k človeku sú tak skutočne zjednotené: vtelený Boh nás všetkých priťahuje k sebe. Preto sa agapé stala aj označením Eucharistie: v nej Božia agapé prichádza k nám v telesnej podobe, aby naďalej pôsobila v nás a prostredníctvom nás. Len vychádzajúc z tohto kristologicko-sviatosťného základu možno správne pochopiť Ježišovu náuku o láske. Ježišov prechod od Zákona a Prorokov k dvojitému prikázaniu lásky k Bohu a k bližnému, odvodenie celej existencie viery od ústredného miesta tohto prikázania, je nielen morálkou, ktorá by potom mohla existovať autonómne popri viere v Krista a v jeho sprítomnení vo Sviatosti: viera, kult a etos sa navzájom prenikajú ako jediná skutočnosť, ktorá nadobúda tvárnosť v stretnutí sa s Božou agapé. Zvyčajné stávanie kultu a etiky do protikladu tu jednoducho padá. V samotnom kulte, v eucharistickom spoločenstve, je zahrnuté aj to, že sme milovaní a že milujeme druhých. Eucharistia, ktorá sa nepremieta do konkrétnej praktizovanej lásky, je znehodnotená sama osebe. Naopak – ako ešte budeme musieť detailnejšie rozobrať –, príkaz lásky sa stáva možným, len ak nie je iba požiadavkou: lásku možno prikázať, lebo nám bola najskôr darovaná.“¹⁵⁵

Preto vám chcem predstaviť dobrý vzor belgického chlapca Hermana Wijnsa, ktorý keď sa pripravoval na prvé sväté prijímanie, chodil do kostola so svojimi rodičmi. Keď potom prišiel domov, pýtal sa rodičov: prečo ľudia chodia do kostola? Prečo je svätá omša? Čo to tam robí pán farár? A rodičia mu to doma všetko vysvetľovali, lebo prvými učiteľmi sú vždy rodičia a rodina. Neskôr túto úlohu preberá škola, spoločnosť, kamaráti a Cirkev. Herman bol

¹⁵⁵ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 12 – 14.

malý chlapec a pán farár ho nechcel zobrať na prvé sväté prijímanie, že je veľmi maličký, nech ešte podrastie. Ale v škole pán učiteľ povedal, že je to veľmi usilovný a dobrý žiak. Síce nevie kresliť, nevie spievať, ale má dobré známky z počtov, z náboženstva, snaží sa, je poslušný. A tak teda pán farár kapituloval a zobral Hermana na prvé sväté prijímanie. V tej chvíli si povedal: Pane Ježišu, budem žiť len pre teba. Ty si môj dobrý a krásny vzor a ja ťa chcem vo svojom živote nasledovať. Urobím všetko preto, aby som na teba nikdy v mojom živote nezabudol. A tak celá jeho rodina, všetci jeho kamaráti mohli pozorovať, že z Hermana sa po svätom prijímaní stal skutočne ešte lepší chlapec, ako bol predtým. Prihlásil sa aj za miništranta, rád sa chodil s ostatnými chlapcami hrať a zabávať. Pri jednej takejto hre spadol, vážne si poranil nohu a museli ho odviezť do nemocnice, kde ho operovali. Jeho zdravotný stav bol však stále horší a horší. Na druhý deň ho museli znovu operovať, až nakoniec lekári povedali jeho rodičom, že mu niet pomoci. Hermanovi rodičia sa zľakli a plakali pri svojom synovi, ktorý opätovne opakoval svoje predsavzatie, ktoré si dal pri prvom svätom prijímaní: Tebe žijem, Ježiš môj, tebe, Ježiš, umieram. Tvoj som v živote i vo smrti. Ty si môj vzor! S týmito slovami Herman Wijns vo veku desať rokov zomrel. Keď ho krátko po jeho smrti pochovávali, všetci boli prekvapení, že pri jeho pohrebe sa v ich mestečku, v časti Antverp v Belgicku, zastavil život. Obchodníci pozatvárali obchody, všetci išli na pohreb dobrého chlapca, ktorého poznali. Chceli ho účasťou na pohrebe odmeniť za jeho dobrotu, ktorú všetci mohli vnímať, a preto ho išli odprevadiť na jeho poslednej pozemskej ceste pri pohrebných obradoch. Dodnes, hoci už od jeho pohrebu uplynulo šesťdesiat rokov, je hrob tohto malého chlapca v Antverpách v Belgicku stále navštevovaný a pozorne udržiavaný. Často tam chodia aj deti zo školy a spolu s rodičmi pričom sa pri jeho hrobe modlia k Bohu, aby žili pre Ježiša a boli dobrí.

Prejav trojičnej lásky

Raz som čítal mimoriadne milú knižôčku *Môj život s Renée*. Ide o autobiografiu významného slovenského diplomata,

vysokoškolského profesora, aktívneho exilového pracovníka Dr. Jozefa Augusta Mikuša so zameraním na jeho štyridsaťpäť ročné manželstvo s francúzskou Renée Perréal, s ktorou sa zosobášil 2. septembra 1946 v Bratislave. René sa narodila 15. februára 1910, pôsobila ako prekladateľka zo slovenčiny do francúzštiny ale aj ako vysokoškolská profesorka, za čo jej v roku 1961 Ministerstvo školstva Francúzskej republiky udelilo Napoleonov rad, zomrela 30. decembra 1991.¹⁵⁶ Profesor Mikuš hneď v úvode tejto svojej knihy napísal: *„Dobré manželstvo a rodina sú najvyššie mravné a spoločenské inštitúcie a hodnoty. Pre katolíkov je manželstvo sviatosť. Ak je šťastné, je Božím požehnaním na celý život. Toto je zmysel manželského sľubu vernosti. Keď sa osoby, ktoré si dali manželský sľub a dôveru, stretnú s nejakými ťažkosťami, nebudú podvádzať a nebudú sa klamať. Manželia, ktorí sa vzájomne milujú, nebudú si psychicky ani fyzicky ubližovať. Svoje manželstvo budú pociťovať ako niečo nádherné a prirodzené. Preto, keď po dlhom šťastnom živote manžel stratí svoju manželku, vníma túto stratu ako*

¹⁵⁶ Narodil sa 9. júla 1909 v Krivej. Vyštudoval právo v Bratislave a býval v známom katolíckom vysokoškolskom internáte Svoradove. Svoju kariéru začínal ako aktívny člen Európskej katolíckej študentskej asociácie, kde sa zoznámil so svojou neskoršou manželkou Renée – pochádzajúcou z Francúzska. Pracoval na Ministerstve zahraničia v Prahe, počas Druhej svetovej vojny na veľvyslanectve Slovenskej republiky v Ríme. Tu sa veľmi zblížil s vtedajším veľvyslancom SR vo Vatikáne Karolom Sidorom. Pre svoje vyhranené postoje voči fašizmu mal v Ríme isté problémy, a preto bol preložený do Španielska. Tu pôsobil ako chargé d'affaires až do roku 1944. V marci 1944 začal pracovať v službách SNR v Bratislave. Po skončení vojny sa zapojil do iniciatív podporujúcich demokratický politický vývoj na Slovensku. Kvôli tejto činnosti a aj kvôli svojej práci v diplomatických službách bol komunistami niekoľkokrát zatknutý a väznený Preto sa rozhodol emigrovať do zahraničia. Po dramatickom úteku cez Budapešť, Viedeň a Paríž sa nakoniec aj so svojou francúzskou manželkou Renée usadil v Spojených štátoch amerických, kde získal občianstvo. Stal sa profesorom európskych dejín a medzinárodných vzťahov na univerzitách v New Yorku a v New Jersey. Popri tejto činnosti publikoval veľa článkov a napísal 16 kníh. Vo viacerých z nich sa venuje dejinám Slovenska v európskom kontexte, filozofii, diplomacii. Významne sa zapájal do slovenského exilového života. Stál pri založení Svetového kongresu Slovákov. Po smrti manželky Renée sa rozhodol ako takmer deväťdesiatročný vrátiť na milovanú Oravu, domov do Krivej. Za svoje zásluhy bol ocenený Rádom Izabely Katolíckej, ktorý mu udelilo Španielske kráľovstvo a na Slovensku ho ocenili Pribinovým krížom I. triedy za celoživotné dielo v oblasti boja Slovákov za štátnu samostatnosť. Zomrel 19. mája 2005 v Krivej.

katastrofálnu a náhlu osamotenosť. V týchto spomienkach chcem vypovedať o určitých dramatických udalostiach môjho života s Renée, výnimočnou ženou a manželkou. Zmieniť sa chcem aj o jej pomalom umieraní a o mojej samote.“¹⁵⁷

Zo spomínaného úryvku ste určite mohli vypožorovať aké to len bolo pre oboch manželov mimoriadne veľké šťastie, keď dlhé roky spolu žili, pracovali, modlili sa - pričom boli jedno srdce a jedna duša. Také by malo byť každé žité spoločenstvo tu na zemi, ako napríklad je manželstvo, rodina, spolok, organizácia alebo Cirkev. Áno, v tomto je nám dobrým vzorom sám Boh! Lebo totiž podľa učenia Katolíckej cirkvi Najsvätejšia Trojica je jeden Boh, v ktorom je absolútne dokonalé spoločenstvo lásky osôb: Otca i Syna i Ducha Svätého, ktoré sú si absolútne rovnaké, rovnocenné, rovnoznačné a dokonalé – pre naše spoločenstvá, ktoré vytvárame. Máme teda dobrý vzor a príklad!¹⁵⁸

Nezabudnime dnes a ani zajtra, že sme ľudia, ktorí žijú len preto, lebo sme spoločenstvo, ktoré má veľa dostupných vzorov a zároveň dávame druhým príklad. Preto nech sa nik v našom spoločenstve necíti cudzí, navyše, zbytočný, neželaný, odmietnutý, nepotrebný, znevažovaný, vysmievaný, zneuct'ovaný, ohováraný či osočovaný, ale každý nech cez nás cíti lásku. Ako nám to píše vo svojom prvej encyklike Benedikt XVI.: „*Pretože nás Boh miloval ako prvý (porov. 1 Jn 4, 10), láska už nie je iba prikázaním, ale odpoveďou na dar lásky, s ktorým nám Boh ide v ústrety. Vo svete, v ktorom sa s Božím menom spája neraz pomsta, či dokonca povinnosť nenávidieť a konať násilie, je toto posolstvo veľmi aktuálne a má veľmi konkrétny význam. Preto v mojej prvej encyklike by som chcel hovoriť o láske, ktorou nás Boh zahŕňa a ktorú my máme odovzdávať druhým.*“¹⁵⁹

¹⁵⁷ MIKUŠ, J., A.: *Môj život s Renée*. Lúč, vydavateľské družstvo, Bratislava: 2002, s. 7.

¹⁵⁸ Porov. RICHTER, K.: *Liturgia a život*. Vyšehrad, Praha: 2003, s. 172.

¹⁵⁹ BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*, 1.

Avšak to nie je len úloha každého jednotlivca, ale celého spoločenstva,¹⁶⁰ lebo podľa Jána Pavla II. a jeho encykliky *Ut unum sint* je pre lepší rozvoj sveta nevyhnutný spoločný hlas všetkých kresťanov, ktorý je potrebný kvôli zasadzovaniu sa za rešpektovanie práv a potrieb všetkých no najmä chudobných, ponižovaných a bezbranných.¹⁶¹ Benedikt XVI. kladie úlohu predovšetkým biskupom, že by ako nástupcovia apoštolov niesli hlavnú zodpovednosť za Cirkev, ktorá „ako Božia rodina musí byť dnes tak ako včera miestom vzájomnej pomoci a zároveň miestom ochoty slúžiť všetkým, ktorí potrebujú pomoc v núdzi, aj keď nepatria do Cirkvi.“¹⁶² A to preto, lebo podľa Augustína: *Ak vidíš lásku, vidíš Najsvätejšiu Trojicu.*“¹⁶³ čo pápež vysvetľuje tým, že ide o plán Otca, ktorý z lásky poslal na svet svojho Syna, ktorý keď zomieral odovzdal ducha, čo bolo predohrou prijatia daru Ducha Svätého, čím „sa splnil prísľub prúdov živej vody, ktoré vďaka vyliatiu Ducha Svätého mali vytrysknúť v srdciach veriacich (porov. Jn 7, 38 – 39). Duch Svätý je totiž vnútornou silou, ktorá zosúladzuje ich srdcia s Kristovým srdcom a podnecuje ich, aby milovali bratov tak, ako ich miloval on, keď sa sklonil, aby umyl učeníkom nohy (porov. Jn 13, 1 – 13), a najmä keď dal svoj život za všetkých (porov. Jn 13, 1; 15, 13).“¹⁶⁴

Žime teda lásku podľa vzoru Najsvätejšej Trojice! Približne tak ako Pavlína Haidrová. Je z Rakúska a tridsaťjeden rokov pracovala v Brazílii, kde sa spolu s ostatnými ženami zo Združenia sestier *Carita socialis* venovala ľuďom na okraji spoločnosti, kam prišli ako pomocníčky miestneho biskupa. Organizuje im kurzy šitia, varenia, spracovávanía liečivých bylín, vybavuje im vodu a sociálne vybavenie, ale organizuje i modlitbu ruženca, biblické krúžky vo farnosti, ľuďom triediacim odpadky na smetisku organizuje samosprávu. O svojom živote hovorí, že všetko začalo v rodine, kde sa spolu všetci denne modlili a chodili spolu na sv. omšu. A potom to bola jedna skúsenosť s dievčaťom v domove: Nemám nikoho, kto by

¹⁶⁰ Porov. *Tamže*, 20.

¹⁶¹ Porov. *Tamže*, 30.

¹⁶² *Tamže*, 32.

¹⁶³ *Tamže*, 19.

¹⁶⁴ *Tamže*.

ma mal rád – vzlykala pätnásť ročná Lucia: Moji rodičia ma opustili ešte ako malé dieťa, putovala som z domova do domova, dvanásť ročná som utiekla a žila na ulici, kde ma využívala banda chalanov, potom ma chytila polícia a dali znova do domova. Nikto ma na celom svete nemá rád. A tak sa Pavlína opýtala sama seba: Koľko je takých ľudí, ktorí sa cítia ako nemilovaní? Koľko je zúfalých? Nemohla by si týchto ľudí milovať? A urobila to! ¹⁶⁵

Čo nám bráni, aby sme svojich blízkych milovali a pomáhali im aj my? Veď sme spoločenstvom bratov a sestier, sme Božia rodina, ktorú zhromaždila Láska Najsvätejšej Trojice.

Nové pochopenie

Benedikt XVI. už ako kardinál – prefekt Kongregácie pre náuku viery – dával ako blízky spolupracovník pápeža Jána Pavla II., určitý smer v Cirkvi. Dokumentuje to aj jeho kniha *Duch liturgie*. Preto si myslím, že si môžeme byť všetci viac ako istí, že aj ako pápež dáva v Cirkvi „smer“. V tomto duchu už akosi upokojujúco pôsobia slová z *Predslovu* jeho knihy *Duch liturgie*, kde sa priznáva, že jednou z prvých kníh, ktorú čítal na začiatku svojho teologického štúdia v roku 1946 bola knižka Romana Guardiniho *O duchu liturgie*. Ona spustila tzv. *liturgické hnutie* v Nemecku. Súčasný pápež doslova píše toto: „Práve spomenutá knižočka podnietila novú snahu o podstatnejšie (oblíbené Guardiniho slovo) slávenie liturgie; bola to snaha lepšie liturgiu pochopiť z hľadiska jej vnútorných požiadaviek, vnútornej formy, snaha pochopiť ju ako samotným Duchom Svätým vytvorenú a vedenú modlitbou Cirkvi, prostredníctvom ktorej je Kristus stále a nanovo s nami, a cez ktorú vstupuje do nášho života. Chcel by som uviesť príklad, ktorý síce ako mnohé príklady pokrívka, no pomáha problém pochopiť. Dalo by sa povedať, že vtedajšia liturgia (v roku 1918) sa v istom ohľade podobala freske. Freska síce zachovanej, no úplne zakrytej neskoršou vrstvou omietky: v misáli, z ktorého kňaz

¹⁶⁵ Porov. GASPARIOVÁ, A.: *Chudí jsou moji učitelé*. In: *Světlo. Týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. XIV, č. 6, 12. února 2006, s. 6 – 8.

slávi sv. omšu, bola síce zachytená jej skutočná, pôvodná podoba, ale v dôsledku súkromných pobožností a kvôli rozličným formám modlitieb zostala pred veriacimi naďalej ukrytá. Liturgické hnutie a nakoniec Druhý vatikánsky koncil definitívne odkryli túto fresku a my sme zrazu zostali užasnutí stáť pred krásou jej farieb a tvarov. No medzitým sa kvôli klimatickým podmienkam, či neustálym reštauráciám a rekonštrukciám poškodila. Keby sa ihneď nespravilo niečo, čo by zastavilo tieto škodlivé vplyvy, hrozilo by jej úplné zničenie. Samozrejme, riešením nemohla byť ďalšia omietka. Pomôcť mohol len nový prístup plný úcty. Úsilie nanovo pochopiť jej výpoveď a jej pravdivosť, bez ktorých by sa jej znovuodkrytie stalo prvým krokom k jej zničeniu a strate. Cieľom tejto knihy, ktorú predkladám verejnosti, je práve toto: dopomôcť k takémuto novému pochopeniu.“¹⁶⁶

A tak sa skúsme vydat' na cestu vedený myšlienkami pápeža Benedikta XVI. k onomu novému pochopeniu - ohľadom oltára a liturgického smeru modlitby, ako o tom píše v 3. kapitole v už vyššie spomínanej publikácie takto:¹⁶⁷

1. „*modlitba smerom na východ bola tradovaná od počiatku a prejavovala podstatný prejav kresťanskej syntézy kozmu a dejín, syntézy jedinečného základu spásonosných dejín a ich smerovania k prichádzajúcemu Pánovi.*“¹⁶⁸ Židia a mohamedáni sa dodnes modlia smerom k centrálnemu miestu zjavenia – k Bohu, ktorý sa nám ukázal. V našom západnom kresťanskom svete zasa prevládlo abstraktné myslenie, že Boh je duchovný a je všade, čo znamená, že modliť sa môžeme všade a Boh je nám dostupný na každom mieste. Naša modlitba sa tak chápe ako pridávanie sa k procesii všetkých národov k Bohu.¹⁶⁹
2. V 20. storočí z topografických výskumov vyplynulo, že „*Chrám sv. Petra bol umiestnený na Západ. Ak chcel*

¹⁶⁶ RATZINGER, J.: *Duch liturgie*, Dobrá kniha, Trnava: 2005, s. 5 – 6.

¹⁶⁷ Porov. *Tamže*, s. 59 – 67.

¹⁶⁸ *Tamže*.

¹⁶⁹ Porov. *Tamže*.

celebrujúci kňaz – podľa požiadavky kresťanskej modlitebnej tradície – hľadiet' na východ, musel pozerat' k ľudu“¹⁷⁰ - túto formu prevzalo *liturgické hnutie* v 20. storočí a *Druhý vatikánsky koncil* s tým, že všade sa začali stavať oltáre *versus populum* - smerom k ľudu. A presadila sa myšlienka, že len toto zodpovedá zmyslu kresťanskej liturgie, požiadavke aktívnej účasti podľa pravzoru Poslednej večere. Čo ale neznamená len vonkajšie usporiadanie liturgických miest, no aj novú ideu podstaty liturgie ako spoločnej večere. Zmysel rímskej baziliky a skutočnosť, kam umiestnila oltár, sú nepochopené a predstava Ježišovej večere zostala nejasná. Lebo podľa Louisa Bouyera v prvokresťanskej dobe predsedajúci nikdy nemal pri stolovaní svoje miesto oproti hodujúcim. Všetci totiž ležali alebo sedeli na vonkajšej strane stola v tvare sigmy poprípade pri stole v tvare podkovy, čo vyjadrovalo charakter spoločenstva, že všetci boli na tej istej strane stola.¹⁷¹

3. Profesor Cyril Vogel k tomu dodáva, že dôraz sa vždy kládol na to, aby kňaz recitoval slová eucharistickej modlitby, podobne ako všetky ostatné, smerom na východ. „*Hoci by aj postavenie kostola kňazovi dovoľovalo byť pri oltári obrátený smerom k ľudu, tak nesmieme zabúdať na to, že nielen kňaz sa otáčal smerom na východ, ale spolu s ním aj celé zhromaždenie.*“¹⁷²
4. „*Tieto súvislosti boli v novovekej architektúre a novovekom liturgickom živote zahmlené, prípadne sa úplne vytratili zo zreteľa. Len takto môžeme vysvetliť skutočnosť, že spoločný smer kňazskej modlitby a modlitby ľudu vôbec bol označovaný ako slávenie smerom k stene či chrbtom k ľudu. Tým sa tento spôsob samozrejme predstavil ako absurdný a úplne neprijateľný.*“¹⁷³ Pričom spoločný obrat smerom na východ neznamenal, *slávenie k stene*, alebo že kňaz ukazuje

¹⁷⁰ Tamže.

¹⁷¹ Porov. Tamže.

¹⁷² Tamže.

¹⁷³ Tamže.

ľudu svoj chrbát, ale ako v synagóge sa spoločne hľadelo smerom k Jeruzalemu, podobne podľa J. A. Jungmanna išlo o spoločný smer kňaza i ľudu, ktorí v spoločnej procesii putujú k Pánovi. Neuzatvárajú sa do kruhu, nehľadia na seba, ale vydávajú sa na Východ smerom ku Kristovi, ktorý im vychádza v ústrety. Lenže „večera – predstavovaná aj na novovekých obrazoch – “¹⁷⁴ sa „stala normatívnou myšlienkou kresťanskej liturgickej slávnosti. Skutočne nastúpila klerikalizácia, akej predtým nebolo. Kňaz – predsedajúci , ako ho radšej nazývajú – sa stal zrazu vzťahným bodom všetkého. Všetko sa sústreďuje na neho. Jeho treba vidieť, zúčastňovať sa na jeho liturgickom konaní, jemu odpovedať; na jeho tvorivosti spočíva všetko... Čoraz menej je v zornom uhle Boh, stále dôležitejším sa stáva to, čo robia ľudia, ktorí sa tu stretávajú a už sa nechcú podriaďovať nejakej stanovenej schéme. Obrátenie kňaza smerom k ľudu tak vytvára spoločenstvo uzavreté v kruhu do seba. Už sa neotvára – zhládiska svojej podoby – smerom dopredu alebo hore, ale uzatvára sa do seba. ..

Z vypovedaného je nám jasné, že kardinál Ratzinger po *Druhom vatikánskom koncile* nekonštatuje v svojej publikácii len to, čo je „zlé“, romanticky nesníva o tom čo tu bolo pekné a teraz je už dávno preč, ale dáva riešenie - nanovo hľadá a vyjadruje podstatu, o ktorú ide hovoriac:

- bolo potrebné oltár priblížiť ľudu, lebo bol už od neho veľmi vzdialený, čím sa dómy mohli prinavrátiť tradícii, ktorú predstavoval oltár sv. Kríža umiestnený v prechode medzi presbytériom a loďou
- bolo dôležité dať vyniknúť miestu bohoslužby slova popri eucharistickej bohoslužbe, kde je aj veľmi

¹⁷⁴ *Tamže.*

dôležité postavenie hlásateľa voči poslucháčovi, ktorého mám pred sebou

- v modlitbách dnes ide o spoločný pohľad jedným smerom - k Pánovi, nejde o dialóg, ale o spoločnú cestu, poklonu, púť smerom k Prichádzajúcemu.¹⁷⁵

Benedikt XVI. nás chce nanovo podnietiť pochopiť vieru a správne uskutočňovať jej vyjadrovacie formy. Ako sám napísal: „zámer, ktorý ma k tejto knihe viedol, by bol vrchovato naplnený.“¹⁷⁶

Kardinál Jozef Ratzinger, dnes už ako pápež Benedikt XVI. tak ocenil *starú* tridentскую liturgiu tým, že ju globálne dovolil v celej Katolíckej cirkvi a nie len špecificky a výnimočne niekde (Ján Pavol II. udelil výnimky iba niektorým spoločenstvám; napr. v Lubline, Spoločenstvu sv. Pia X. pre navrátenie lefëbristov, ktorí pre biskupské vysviacky – sine mandato apostolico – zostali mimo) – síce zatiaľ len pokusne na tri roky – znovu používať nikdy nezrušenú a teraz ako druhú formu latinského liturgického slávenia podľa Misála sv. Pia. V., píše sa v liste *Summorum pontificum* Benedikta XVI.¹⁷⁷

Zamyslime sa: Všade hľadájme pozitíva ale viďme i negatíva.

Služobníci Božieho slova¹⁷⁸

¹⁷⁵ Porov. *Tamže*.

¹⁷⁶ *Tamže*, s. 5 – 6.

¹⁷⁷ Porov. <http://www.kbs.sk/?cid=1189957675>

¹⁷⁸ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, poďme!* Trnava: SSV 2004, s. 31 – 33.

Venovanie

Ján Pavol II. pri 45. výročí svojej biskupskej vysviacky a 25. výročí zvolenia za pápeža pokračuje na požiadanie mnohých vo svojich spomienkach na svoju biskupskú službu počnúc rokom 1958, ako i v súčinnosti s procesom prác na vzniku posynodálnej exhortácie venovanej biskupskej službe ¹⁷⁹ *Pastores gregis* zo 16. októbra 2003. ¹⁸⁰ „*Svoje zápisky*“ venuje nie len biskupom, ale „*i celému Božiemu ľudu*.“ ¹⁸¹

Vstaňte, pod'me!

„*Spohľadom upriameným na Krista, posilnení nádejou, ktorá nemôže sklamať, kráčajme spolu cestami nového tisícročia: Vstaňte, pod'me! (porov. Mk 14, 42)*“ ¹⁸² - pozýva nás všetkých Ján Pavol II., opatrovať to, čo nám bolo zverené a vyhýbať sa svetským prázdnyňm rečiam a protikladným tvrdeniam fálošnej vedy (porov. *1 Tim 6, 20*). ¹⁸³ Preto pápež postupne v 1. časti autobiografických reflexií vysvetľuje svoje povolanie za nástupcu apoštolov – najskôr ako pomocného biskupa a neskôr krakovského arcibiskupa – kardinála, ¹⁸⁴ skrze menovanie pápežom Piom XII. a liturgické gestá biskupskej vysviacky z 28. septembra 1958 v deň spomienky na sv. Václava. ¹⁸⁵

¹⁷⁹ Porov. *Tamže*, s. 5.

¹⁸⁰ Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores gregis*, 15.

¹⁸¹ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, pod'me!* s. 6.

¹⁸² *Tamže*.

¹⁸³ Porov. *Tamže*, s. 31 – 33.

¹⁸⁴ Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores gregis*, 56.

¹⁸⁵ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, pod'me!* s. 7 – 42.

Medzi prvoradá poslanie biskupa „*je byť služobníkom Slova*,“¹⁸⁷ ktorý učí, hlása a vysvetľuje Božie slovo osobne vo svojej katedrále, alebo navštevujúc miestne cirkvi a spoločenstvá vo svojej diecéze, či už cez rozhlas, za pomoci televízie, internetu alebo tlačeného slova. V tom im pomáhajú kňazi, diakoni, katechéti, učitelia, prednášatelia teológie a vzdelaní laici.¹⁸⁸ Nič však nemôže nahradiť prítomnosť biskupa, ktorý objasňuje Božie slovo tým, ktorí sa okolo neho zhromaždili ako okolo zákonníka, „*ktorý sa stal učeníkom nebeského kráľovstva, podobá sa hospodárovi, ktorý vynáša zo svojej pokladnice veci nové i staré*“ (Mt 13, 52) na utíšenie ľudského hladu po živom slove. Je nutné tento hlad utíšiť, preto je podľa Jána Pavla II. potrebné, aby sme podľa Máriinho vzoru počúvali Slovo a premýšľali o ňom (porov. Lk 2, 19), lebo v dnešnej záplave slov, obrazov a zvukov je dôležité, aby sa biskup nedal prehlušiť. Preto je v prvom rade potrebné počúvať predovšetkým Boha ale aj iných, lebo nás všetkých spája to isté tajomstvo Božieho slova o spáse.¹⁸⁹ Ako to potvrdzuje Gregor Naziansky, keď ešte ako mladý kňaz povedal: „*Najprv sa treba očistiť, až potom očisťovať iných; najprv sa učiť múdrosti, až potom v nej poučovať iných; stať sa svetlom a potom osvecovať iných; priblížiť sa k Bohu, a tak k nemu privádzať iných; posvätiť sa a potom posväcovať; viesť za ruku a múdro radiť. Viem, či služobníci sme, na aké miesto sme postavení a kam sme poslaní. Poznám Božiu vznešenosť a ľudskú slabosť, ale aj jej silu. Kto je teda kňaz? Je obranca pravdy, ktorý bude stáť s anjelmi, vzdávať chvály s archanjelmi, prenášať obety na nebeský oltár, s Kristom vykonávať kňazstvo, obnovovať tvora, utvárať v ňom Boží obraz, pracovať pre nebeský svet.*“¹⁹⁰

¹⁸⁶ Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores gregis*, 26 – 31.

¹⁸⁷ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, podme!* s. 32.

¹⁸⁸ Porov. CIC, kan. 747 – 772.

Porov. KKC, § 1533 – 1600.

¹⁸⁹ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, podme!* s. 32 – 33.

¹⁹⁰ KKC, § 1589.

Hlásať evanjelium nádeje

V posynodálnej exhortácii z 28. júna 2003 *Ecclesia in Europa* Ján Pavol II. žiada od všetkých pokrstených,¹⁹¹ aby boli hodnovernými poslami viery, ktorých vyformované životy žiaria krásou evanjelia, „nielen preto, aby sa zabránilo schátraniu viery v nepriateľskom prostredí vinou nedostatku starostlivosti, ale aj preto, aby evanjelizujúce svedectvo dostalo oporu a nové impulzy. Preto je rozhodujúca prítomnosť a znaky svätosti: tá je podstatným predpokladom autentickej evanjelizácie, ktorá je schopná dávať nádej. Vôbec totiž nestačí ponúkať pravdu a milosť iba slovným ohlasovaním a slávením sviatostí. To je jeden z najväčších vkladov Cirkvi v Európe na začiatku nového tisícročia.“¹⁹² Preto nám dal za príklad emeritného milánskeho arcibiskupa a kardinála Carla Máriu Martiniho, ktorý svojimi známymi katechézami zo svojej katedrály priťahoval zástupy ľudí a odkrýval nimi poklad Božieho slova.¹⁹³

Dominum et Vivificantem

Ján Pavol II. napísal 18. mája 1986 encykliku *Dominum et Vivificantem* a určil ju Duchu Svätému „na sklonku dvadsiateho storočia a s výhľadom na tretie tisícročie.“¹⁹⁴

Nový život

Ján Pavol II. hovorí o tom, že stvorenie túžobne očakáva zjavenie Božích synov, totiž tých, ktorých Boh predpoznal, tých aj predurčil, aby sa stali podobnými obrazu jeho Syna. Lebo tak existuje nadprirodzené adoptovanie ľudí, ktorého pôvodcom je Duch Svätý, Láska a Dar. On je daný ľuďom a v prekypujúcej hojnosti

¹⁹¹ Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores gregis*, 41; 47 – 50; 51 – 54.

¹⁹² JÁN PAVOL II.: *Ecclesia in Europa*, 49.

¹⁹³ Porov. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, poďme!* s. 32.

¹⁹⁴ JÁN PAVOL II.: *Dominum et Vivificantem*, 49.

nestvoreného daru má počiatok – v srdci každého človeka – ten osobitný stvorený dar, skrze ktorý sa ľudia stávajú účastnými na božskej prirodzenosti. *Je to nový život*, v ktorom ľudia majú prístup k Otcovi v Duchu Svätom. Je to teda úzky príčinný vzťah medzi Duchom Svätým a posväcujúcou milosťou, ako aj celou mnohotvárnou nadprirodzenou vitalitou človeka, medzi nestvoreným Duchom a stvoreným ľudským duchom.¹⁹⁵

Vďaka účinnej milosti, ktorá je darom Ducha Svätého, človek vstupuje do nadprirodzenej skutočnosti Božieho života – prichádzajú k nemu Otec a Syn – stáva sa príbytkom Ducha Svätého, živým Božím chrámom. V spoločenstve milosti s Najsvätejšou Trojicou sa akoby rozširuje vnútorný životný priestor človeka, ktorý je tak pozdvihnutý do nadprirodzenej roviny Božieho života. Človek žije v Bohu a z Boha, žije podľa Ducha a zmýšľa duchovne. Toto dôverné spojenie s Bohom v Duchu Svätom spôsobuje, že človek novým spôsobom chápe aj seba samého aj svoje človečenstvo.¹⁹⁶

Veľké Jubileum 2000

Pápež píše svoju encykliku v zameraní na *Veľké jubileum roku 2000*, ktoré nechápe len ako obmedzenie na oslavu dvetisíc rokov od Kristovho narodenia, ale na celé pôsobenie Ducha Svätého od počiatku a v celom svete a zvlášť v ekonómii Starého zákona. Lebo toto pôsobenie sa na každom mieste, v každej dobe a v každom človeku uskutočňovalo podľa večného plánu spásy prostredníctvom ktorého je úzko späté s tajomstvom vtelenia a vykúpenia, ktoré zasa už zahŕňalo veriacich v Krista, ktorí mali prísť, ako o tom osobitne svedčí *List Efezanom*.¹⁹⁷

Pápež teda vidí v roku 1986, kedy napísal túto encykliku, perspektívu *Veľkého jubilea 2000* ako posolstvo oslobodenia mocou Ducha Svätého, ktorý jediný môže pomôcť osobám aj spoločenstvám

¹⁹⁵ Porov.: *Tamže*, 52.

¹⁹⁶ Porov.: *Tamže*, 58 – 59.

¹⁹⁷ Porov.: *Tamže*, 53.

oslobodiť sa od starých i nových determinizmov tým, že ich vedie zákonom Ducha. Ten dáva život v Kristovi a tak zjavuje a uskutočňuje plnú mieru pravej slobody človeka. Lebo ako píše sv. Pavol v 2 Kor 3, 17: „*Kde je Pánov Duch, tam je sloboda.*“¹⁹⁸

Eucharistia

Prostredníctvom Eucharistie spôsobuje Duch Svätý:

- zosilnenie vnútorného človeka
- že jednotlivé osoby a spoločenstvá sa učia objavovať božský zmysel ľudského života, podľa ktorého Ježiš Kristus naplno odhaľuje človeka človeku a naznačuje, že jestvuje určitá podobnosť medzi jednotou Božských osôb a jednotou Božích detí v pravde a láske
- že človek sa učí nájsť v plnej miere sám seba v nezištnej samožertve v spojení s Bohom a s ostatnými ľuďmi, svojimi bratmi a sestrami
- že sa Cirkev vyjadruje a upevňuje v eucharistickom spoločenstve, ako to bolo vždy u kresťanov od prvých dní po zoslaní Ducha Svätého opierajúc sa učenie apoštolov, vo všetkých generáciách, až po naše časy.¹⁹⁹

Modlitba ako obnova duchovného života

Kdekoľvek na svete sa niekto modlí, tam je Duch Svätý, *oživujúci dych modlitby*. Pápež hovorí, že je to krásna a spasiteľná myšlienka, ako aj to, že modlitba sa rozprestiera po celom svete, v minulosti, v prítomnosti i v budúcnosti tak, ako je aj rozšírená prítomnosť a činnosť Ducha Svätého, ktorý vdychuje do ľudského

¹⁹⁸ Porov.: *Tamže*, 60.

¹⁹⁹ Porov.: *Tamže*, 62.

srdca modlitbu v celej nesmiernej stupnici najrozmanitejších situácií a podmienok. Pôsobením Ducha Svätého vychádza modlitba zo srdca človeka bez ohľadu na zákazy a prenasledovania, ba aj napriek úradným vyhláseniam o nenáboženskom alebo priamo ateistickom ráze verejného života. Modlitba stále zostáva hlasom všetkých! Duch Svätý je dar, ktorý prichádza do ľudského srdca spolu s modlitbou a ten *prichádza na pomoc našej slabosti*. Pôsobením Ducha Svätého sa modlitba stáva čoraz zreteľnejším vyjadrením nového človeka. Naša ťažká doba potrebuje modlitbu! V priebehu dejín mnoho mužov a žien vydalo svedectvo o dôležitosti modlitby, venujúc sa modlitbe a oddávajúc sa životu modlitby predovšetkým v kláštoroch na veľký úžitok Cirkvi. No Ján Pavol II. sa teší, že aj v týchto rokoch rastie počet ľudí, ktorí v rámci rastúceho počtu hnutí a skupín kladú modlitbu na prvé miesto a hľadajú v nej *obnovu duchovného života*. A napokon dúfa, že všetci nájdu v učení tejto encykliky pokrm pre svoj vnútorný život a s pomocou Ducha Svätého sa utvrdia v horlivej modlitbe v súlade s Cirkvou a jej učiteľským úradom.²⁰⁰

Eschatologická náplň modlitby

V perspektíve tretieho tisícročia, kedy „*Duch a Nevesta hovoria Pánu Ježišovi: Príd!*“, má táto ich modlitba *eschatologickú náplň*. Je to modlitba zameraná na osudy spásy, pre ktoré Duch Svätý otvára ľudské srdcia svojim pôsobením v priebehu celých dejín človeka na zemi. No súčasne sa orientuje na presnú chvíľu a zdôrazňuje plnosť času. Pápež verí, že Duch Svätý pripraví aj Cirkev na *Veľké jubileum 2000*.²⁰¹

Po skončení prípravného 1998 roku Ducha Svätého²⁰² na *Veľké jubileum 2000* a tiež po jeho skončení a následnom

²⁰⁰ Porov.: *Tamže*, 65.

²⁰¹ Porov.: *Tamže*.

²⁰² Porov.: JÁN PAVOL II.: *Tertio millennio adveniente*, 44 – 48.

bilancovaní ²⁰³ ostáva konštatovať, že Duch Svätý svoju Cirkev dobre pripravil.

Cirkev prosí Ducha Svätého o pokoj

V sekvencii voláme: „*Bez pomocnej milosti človek žije v hriechnosti, nie je v ňom nič dobrého.*“ A tak len Duch Svätý ukazuje, čo je hriech, aby sa vo svete „*obnovila tvárnosť zeme.*“ Keď sa Cirkev takto stále modlí, neprestajne vyznáva, že Duch Svätý je v našom stvorení svete *nestvoreným darom*. Na neho sa obracia Cirkev na spleť cestách človeka a neprestajne prosí,

- aby vďaka jeho pôsobeniu boli ľudské činy správne
- aj o radosť a útechu
- o milosť čností, ktoré zasluhujú nebeskú slávu
- o večnú spásu v plnej účasti na Božom živote, ku ktorému Otec od večnosti predurčil ľudí, stvorených z lásky na obraz a podobu Najsvätejšej Trojice
- o šťastie, ktoré sa môže realizovať jedine v Bohu
- o radosť, ktorú nik nevezme
- o radosť, ktorá je ovocím lásky, a teda Boha, ktorý je Láska
- o spravodlivosť, pokoj a radosť v Duchu Svätom, v ktorých spočíva Božie kráľovstvo
- o pokoj, ktorý je ovocím lásky
- o vnútorný pokoj, ktorý hľadá unavený človek v hĺbke svojej bytosti

²⁰³ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, 4 – 15.

- o pokoj, ktorý si žiada ľudstvo, ľudská rodina, národy a svetadiely v tichej nádeji, že ho dosiahnu v perspektíve prechodu z druhého do tretieho tisícročia, keďže cesta pokoja nakoniec vedie cez lásku a smeruje k vytvoreniu civilizácie lásky
- napriek vzrastajúcim hrozbám neprestáva s dôverou vyprosovať mier a slúži mieru človeka na zemi.

Svoju dôveru opiera na toho, ktorý je Duchom – Láskou, teda Duchom pokoja a neprestáva byť prítomný v našom ľudskom svete, na horizonte svedomí a sŕdc.²⁰⁴

Priblížiť sa Duchu Svätému – Oživovateľovi

V našich časoch, píše Ján Pavol II., nás stále viera Cirkvi znovu vyzýva priblížiť sa k *Duchu Svätému – Oživovateľovi*. Z tohto dôvodu je možné tvrdiť, že jednou z najdôležitejších udalostí posledných rokov bolo slávenie 1600. výročia *Prvého carihradského koncilu*, ktoré bolo súčasne v Ríme i v Carihrade na Turíce v roku 1981. V tomto povzbudení mali v istom zmysle aj svoj pôvod encykliky: *Redemptor hominis*, *Dives in misericordia* a teraz z tohto istého povzbudenía vzniká aj encyklika *Dominum et Vivificantem*.²⁰⁵ Táto encyklika, konštatuje pápež, čerpá aj z hĺbky náuky *Druhého vatikánskeho koncilu* o Cirkvi²⁰⁶ a vyzýva, aby sme stále viac vnikli do trojičného tajomstva Boha cestou evanjelia,²⁰⁷ cirkevných Otcov a liturgie.²⁰⁸

²⁰⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dominum et Vivificantem*, 67.

²⁰⁵ Porov.: *Tamže*, 2.

²⁰⁶ Porov.: *Tamže*, 25 – 26.

²⁰⁷ Porov.: *Tamže*, 3 – 24.

²⁰⁸ Porov.: *Tamže*, 27 – 45.

Duch Svätý ukáže svetu, čo je hriech

Pán Ježiš sľúbil *Tešiteľa a Ducha pravdy*, ktorý *naučí a pripomenie*, čo *vydá svedectvo*, čo *uvedie do plnej pravdy*, čo *ukáže svetu*, čo *je hriech*, čo *je spravodlivosť* a čo *súd*. Významný sa tu ukazuje aj kontext jeho vlastného *odchodu* skrze *križ*, ba *zdôrazňujú* jeho *nevyhnutnosť*. „*Je pre vás lepšie, aby som odišiel. Lebo ak neodídem, Tešiteľ k vám nepríde.*“ (Jn 16, 7) No najväčší význam má *vysvetlenie*, ktoré *pridáva sám Ježiš* k týmto trom slovám: *hriech*, *spravodlivosť*, *súd*. Lebo hovorí takto: „*On ukáže svetu, čo je hriech, čo spravodlivosť a čo súd. Hriech je, že neveria vo mňa, spravodlivosť, že idem k Otcovi a už ma neuvidíte, a súd, že knieža tohto sveta je už odsúdené.*“ (Jn 16, 8 – 11) ²⁰⁹

Všetky slová, ktoré *Vykupiteľ* povedal vo *večeradle* v *predvečer* svojho *umučenia* sa *wpisujú* do *obdobia Cirkvi* znovu a znovu, v *každom pokolení*, v *každej epoche* – *predovšetkým* slová o *Duchu Svätom* ako *Parakletovi a Duchu Pravdy*. Potvrdením toho je *súbor učenia Druhého vatikánskeho koncilu* v *konštitúcii Gaudium et spes*, keď sa *vyjadruje* o *Duchu Svätom* ako o *autentickom depozitári predpovedí a prisľúbov*, ktoré dal *Kristus* *apoštolom* a *Cirkvi* v *rozlúčkovej reči*. Najmä tej *predpovede*, podľa ktorej má *Duch Svätý ukázať svetu*, čo *je hriech*, čo *spravodlivosť* a čo *súd*. ²¹⁰

Napokon *Ján Pavol II.* *preberá názor Tomáša Akvinského*, ktorý *hovorí o hriechoch proti Duchu Svätému*, že *ide* o *neodpustiteľné hriechy* z *hľadiska ich samej povahy*, pretože *vyklúčujú* to, čím sa *dosahuje odpustenie hriechov*. Na čo *pápež dôvodí*, že *ruhanie* *nespočíva* v *urážaní Ducha Svätého slovami*, ale v „*odmietnutí prijať spásu, ktorú Boh ponúka človekovi skrze Ducha Svätého, pôsobiaceho mocou obety na križi.*“ ²¹¹

²⁰⁹ Porov.: *Tamže*, 27 – 28.

²¹⁰ Porov.: *Tamže*, 29.

²¹¹ Porov.: *Tamže*, 46.

*V tomto svetle nadobúdajú osobitnú výrečnosť napomenutia apoštola: „Ducha neuhášajte!“ (1 Sol 5, 19) „A nezarmucujte Svätého Božieho Ducha.“ (Ef 4, 30)*²¹²

Čo potvrdzuje životný príbeh nemeckého novinára Petra Seewalda, ktorý prežil detstvo ako katolík v Bavorsku – rodičia boli katolíci; rád miništruje a celkom sa teší, že môže vynechať školu kvôli tomu, že doprevádza kňaza, keď ide zaopatrovať. Nejaký čas ho dokonca drží, že by sa aj on raz mohol stať kňazom, miluje roráty. Na strednej škole v Pasove ho ale strhne vír *Hnutia 68*, hoci mu je len štrnásť, aj on sa domnieva, že z miništrantskej kamže už vyrástol, a že všetko, čo dotiaľ platilo, ako morálka, slušnosť a tradícia sú zastaralé. Zmenil účes, oblečenie, rodičia si musia vypočuť, ako všetko robia zle a do autu ide aj Cirkev. Stáva sa vyznavačom spravodlivosti, rovnějšieho rozdelenia majetku, mieru vo svete, vzorom sa mu stávajú komunistická Maova Čína, Albánsko a Rumunsko. Preto je mladý revolucionár niekoľkokrát zatknutý, keď roznáša letáky, nasleduje postih rodičov, domové prehliadky a napokon vystúpenie z Cirkvi. Keď sa z jeho komunistického raja vykľúje diktatúra o päť rokov opúšťa komunistov, skúša šťastie v ľavicovo – liberálnom týždenníku, neskôr v *Spiegle*, *Sterne* a napokon prijíma miesto v *Süddeutsche Zeitung*. Ale to už je od roku 1982 ženatý s Izoldou a narodí sa im dvaja synovia Pavol a Jakub. Od šéfredaktora dostane ponuku napísať portrét kardinála Ratzingera. V tej dobe mu už je jasné, že Cirkev nemá vždy nepravdu, že sú v nej aj nové záblesky a že jej hlava je celkom zaujímavý človek. Chopí sa tejto úlohy s nádejou, že bude môcť provokovať. Kardinál síce pôsobí unavene, ale našiel si na neho čas, je plný humoru a svojimi vyjadreniami sa predvídavo trafil do čierneho. Z toho vzniká v roku 1996 kniha *Sol' zeme*, ktorá sa dočká nečakaného úspechu, keď ju preložia do šestnástich jazykov sveta, dokonca aj pápež sa vyjadrí pochvalne.

Pretože sa Peter Seewald naučil mnohých si ceniť, vážiť si pravdivosť v intenciách *bieleho muža z Ríma*, ktorý to robí z viery v živého Krista a v neposlednej miere pod vplyvom práce na knihe

²¹² Porov.: *Tamže*, 47.

s kardinálom Ratzingerom, stáva sa 27. decembra 1996 opäť plnoprávnym členom katolíckej Cirkvi v prítomnosti františkánskeho mnícha, ktorý mu robil sprievodcu na jeho ceste. Nad Bibliou urobí vyznanie viery a prehlasuje, že vstupuje do katolíckej Cirkvi. Po tomto vyhlásení si podľa bavorského zvyku, keď všetko je treba zapíť, pripije enciánovým likérom a s humorom dodáva: „*Mal som veľké šťastie, že ma Boh nechal dvadsať rokov, aby som sa pozrel von. Snáď preto, aby som zostal svieži a nebol som rozčarovaný rôznymi okolnosťami, ako niektorí.*“ S kardinálom Ratzingerom urobí už ako veriaci ďalšiu knihu, *Boh vo svete*. Teraz je okrem iného členom farskej rady a zodpovedný za farský časopis. Jeho rodina je už dlhšie začlenená do Cirkvi. Neskôr o sebe napíše knihy *Pôst mníchov*, *Umenie liečiť u mníchov* a ďalšia by mala byť o Ježišovi Kristovi. Za najväčší poklad v Cirkvi Peter Seewald považuje Eucharistiu: „*Viac nepotrebujeme. Svätá omša, evanjelium a niekoľko sviatostí, ako je napr. sviatosť zmierenia. Tu môžeme nájsť toľko sily a správnu protiváhu k veciam, ktoré nerobíme správne. Je toľko tajomstiev, toľko pokladov v Cirkvi a v jej dvetisíc ročnej tradícii. Nesmierne ma baví odhaľovať ich kúsok po kúsok až k ružencu, ktorý som nikdy vo svojom živote nechcel prijať. Teraz mi pomáha v každodennom živote, ktorý niekedy vie byť niekedy veľmi únavný a ťažký. Napokon som rovnako ako prv revolucionárom. Moje ideály sa v mnohom nezmenili, len teraz ide o lásku a odpustenie. S vierou nikdy nie sme skončení. Sú tu jedny dvere. Otvoriš ich a sú tu ďalšie dvere. Otvoriš ich a nájdeš ešte jedny dvere a ešte jedny. Pričom každý priestor je celkom krásny a napínavý. A ideš stále ďalej a stále dúfaš, že to všetko bude trvať skutočne ešte dlho.*“ ²¹³

Duch Svätý prichádza v každom prípade obrátenia. Takto sa stále splňajú slová o Duchu Svätom povedané vo večeradle apoštolom a nepriamo všetkým nám: „*Vý ho poznáte, veď ostáva u vás a bude vo vás.*“ (Jn 14, 17) ²¹⁴

²¹³ Porov.: GASPARIOVÁ, A.: *Zůstal jsem revolucionářem, Peter Seewald, který jako mladý maoista vystoupil z Církve, opět našel víru*, Vision 2000 – 2/ 2003, *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. XI., č. 16, 20. dubna 2003, s. 10 – 12.

²¹⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Dominum et Vivificantem*, 45.

Pápež Benedikt XVI. zriadil listom *Ubicumque et semper* 21. septembra 2010 *Pápežskú radu na podporu novej evanjelizácie* a určil jej úlohu: v dôsledku zmenených spoločenských zmien, ktorých sme svedkami v posledných desaťročiach a hlboko zmenili naše vnímanie sveta - obrovské pokroky vedy a techniky, rozširovanie možností života i priestoru individuálnej slobody, hlboké zmeny v hospodárskej oblasti, proces miešania sa etník a kultúr spôsobený masovým javom migrácií, rastúcu vzájomnú prepojenosť medzi národmi, čo nenechalo bez následkov ani náboženský život človeka - nájsť vhodné formy na to, aby mali naši súčasníci možnosť znova počuť živé a večné Pánovo slovo. A práve táto úloha čaká dnes na Cirkev najmä v dávno evanjelizovaných oblastiach. Je to úloha, ktorá priamo súvisí so spôsobom nadväzovania jej vzťahov navonok, avšak predovšetkým predpokladá jej neustále obnovovanie sa vnútri, nepretržitý prechod takpovediac od evanjelizovanej k evanjelizátorke. Zároveň tak Cirkev chce ponúknuť primerané odpovede, aby ukázala súčasnému svetu misijné nadšenie, s ktorým chce napomôcť tzv. novú evanjelizáciu preferovanú Jánom Pavlom II. Lebo totiž pri koreni každej evanjelizácie je aj túžba podeliť sa o neoceniteľný dar, ktorý máme:²¹⁵ A ním sú naše kresťanské korene opatrované a zveľaďované už 1. 150 rokov v Cirkvi i v národe, ale už i dvadsať rokov zakorenené v *Preambule Ústavy* nášho samostatného štátu,²¹⁶ či s hrdosťou zakotvené v stavebných pilieroch Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave: „*V duchu kresťanských a národných ideálov a v súlade s demokratickými zásadami vychovávať kvalifikovaných odborníkov, ktorí budú schopní úspešne rozvíjať slovenskú kultúru, vedu a vzdelanosť v kontexte európskeho a svetového kultúrneho dedičstva.*“²¹⁷

²¹⁵ Porov. <http://www.kbs.sk/?cid=1291793605>

²¹⁶ Porov. <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/ustava-slovenskej-republiky/>

²¹⁷ Porov. <http://www.ucm.sk/sk/hlavna-stranka/>

Záver

Pápež František nám prerozprával známe *Desatoro Božích prikázaní* – známe aj pod názvom *Dekalóg* ako *Desať princípov pre spokojný život*, ktoré boli v médiách zverejnené.²¹⁸

My sa teraz pozrieme len na druhý princíp, ktorý hovorí: *Rozdávaj druhým kúsok seba*.

Ak nás Pán Boh dal dokopy v tom, že tu bývame, žijeme, pracujeme, chodíme do školy, spolu znášame strasti aj radosti každodenného života, tak by sme nemali nikdy zabudnúť na onen druhý pápežov princíp veľmi vhodný pre naše spoločné spokojné obecné súžitie, a tým je vzájomné obdarovávanie.. Lebo ak tak budeme robiť, že sa tu doma v našej obci budeme jeden druhému rozdávať, tak potom budeme napodobňovať nášho Pána Ježiša Krista. On prišiel z lásky k nám na tento svet; z lásky za nás zomrel na dreve kríža a ešte aj z lásky pre nás ustanovil obetu sv. omše - Eucharistiu, aby sa nám ako duchovný pokrm z lásky ustavične rozdával. Všetkým nám je celkom iste jasné, že ak sa aj my z lásky rozdáваме, je to nie len ľudské ale nanajvýš aj kresťanské. Lebo podľa sv. Františka len vtedy, keď dávame, nadobúdame, teda získavame všeobecnú úctu ľudského spoločenstva ale hlavne raz večnú odmenu v nebi.²¹⁹

²¹⁸ „1. Ži a nechaj žiť 2. Rozdávaj druhým kúsok seba 3. Buď pokojný 4. Správne užívaj voľný čas 5. Nedelňu prežívaj ako sviatok 6. Podporuj dôstojné pracovné miesta pre mladých ľudí 7. Zachovávaj rešpekt k prírode 8. Nebuď negatívny 9. Rešpektuj vieru druhých 10. Pracuj pre mier In: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/nove-desatero-papez-frantisek-shrnut-principy-pro-klidny-zivot--1395502

²¹⁹ „Pane, urob ma nástrojom svojho pokoja. Daj, aby som vnášal lásku, kde panuje nenávisť; odpustenie, kde sa množia urážky; jednotu, kde vládne nesvornosť. Daj, aby som prinášal pravdu tým, čo blúdia; vieru tým, čo pochybujú; nádej tým, čo si zúfajú; svetlo tým, čo tápu vo tmách; radosť tým, čo smútia. Pane, daj, aby som sa snažil skôr potešovať iných, než aby mňa potešovali; skôr chápať iných, než aby mňa chápali; skôr milovať iných, než aby mňa milovali. Pretože len keď dávame – nadobúdame; len keď zabúdame na seba – nachádzame seba samých; len keď odpúšťame - dostáva sa nám odpustenia; len keď

Biblia nás učí, že po Kristovom nanebovstúpení a po zoslaní Ducha Svätého zostal sv. Ján, apoštol a evanjelista ešte niekoľko rokov v Jeruzaleme. Skutky apoštolov ho viackrát spomínajú ako Petrovho spoločníka pri hlásaní v chráme a pri konaní zázrakov. Za to, čo obidvaja robili z lásky, prenasledovala ich židovská veľrada (porov. Sk 4,1 – 22; 5, 1 - 43). Ale on ako aj ostatní sa z toho len tešili, že *boli uznaní za hodných znášať potupu pre toto meno* (Sk 5,42). Povzbudení týmito slovami robme aj my podobne. A vedzte, že nebude dobre len mne ale i všetkým nám v tejto vašej milej obci.

Z publikácie Pápežskej rady na podporu novej evanjelizácie na Svätý rok milosrdenstva sa dozvedáme o bl. Alžbete Canoriovej – Morovej (1774 – 1825), ktorá bola v Roku rodiny 1994 vyhlásená za blahoslavenú sv. Jánom Pavlom II. za to, že sväto žila v manželskom živote. Jej manžel ju spočiatku veľmi ľúbil, nechcel ani, aby pracovala. Jeho láska nakoniec prenikla do žiarlivosti a nakoniec jej zakázal kontakt s vlastnými príbuznými. Spolu mali dve dievčatá. Potom si našiel frajerku, ktorá ho finančne vyčerpávala a narobil si veľa dlžôb. O nič sa nestaral – ráno odišiel z domu a vracal sa domov neskoro večer. Alžbeta aby mu pomohla, predala všetky svoje šperky, ale i tak sa dostali na mizinu – nemala čo dať deťom do úst. Odvtedy začala pracovať – nie len telesne na každodenný chlieb, ale i duchovne na spásu svojej duše ako i na spásu svojej rodiny – denne chodila na sv. omšu, sv. prijímanie. Manžel sa jej za dobrotu, že od neho neodišla a starala sa o výchovu detí, aby neznenávideli otca, chcel odmeniť tým, že ju zabije a verejne o tom hovoril. Bol na ňu veľmi zúriivo hnevľivý. Spovedník jej radil, aby s deťmi od neho odišla a zachránila si svoj život, no neurobila to. A manžel sa neskôr priznal, že keď to chcel urobiť, akási tajomná ruka ho vždy zastavila. S jediným, kto Alžbete rozumel bola prekvapujúco jej svokra. S jej vedomím a podporou sa Alžbeta vo voľnom čase venovala skutkom milosrdenstva: zbierala zvyšky z kuchyne a navštevovala chorých. Na seba brala tie najponižujúcejšie a najodpornejšie úlohy. Pričom sa veľmi vyčerpávala. Dostala zjavenie svojho odchodu do večnosti ako i príslub Pána Ježiša, že sa postará o jej dcéry. V deň, keď ako

odumierame sebe – povstávame k večnému životu. Amen.” In: http://www.modlitba.sk/htm/modlitby/m_svatych/fa1.htm

päťdesiat ročná zomrela, zomrela aj manželova frajerka. Manžela to veľmi zlomilo, obrátilo, ľudia ho často vídali dlhé hodiny v kostole, kde stále plakal a modlil sa. Neskôr vstúpil do kláštora a ako kajúcnik – šesťdesiatjeden ročný bol ako vdovec vysvätený za kňaza. Po jedenástich rokoch ľútosti, modlitbách a pokání napokon aj on zomrel v povesti svätosti. Alžbeta sa v duchu manželskej lásky vyplývajúcej zo sviatosti manželstva rozdávala: svojmu manželovi, rodine a v miestnej obci, čo prinieslo veľkú úrodu: Manžel sa obrátil, Pán Boh sa postaral o jej dcéry a Alžbeta je určite v nebi a tu na zemi bola povýšená na oltár Katolíckej cirkvi k úcte na celom svete.²²⁰

Drahí moji bratia a sestry! Tešme sa, keď môžeme konať dobro a niečo rozdávať, lebo to vtedy dávame tak pre Krista ako i pre Cirkev. Rozdávajme sa vždy z lásky a bude to na osoh nás všetkých ako i nášho obecného spoločenstva. Amen.

²²⁰ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA NA PODPORU NOVEJ EVANJELIZÁCIE. 2016. *Svätci v milosrdenstve*, s. 71 – 76. Bratislava: Redemptoristi – Slovo medzi nami. 88 s. ISBN 978 – 80 – 89342 – 87 – 7.

Použitá literatúra

1. „Mami, proč musíme každou neděli do kostela?“ *Feuer und Licht* 73. *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. IX., č. 4, 28. ledna 2001.
- A. Viganó – *Kultúrny projekt kresťanskej orientácie*, Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava 1999.
2. BENEDIKT XVI.: *Deus caritas est*.
3. BENEDIKT XVI.: *Spe salvi*.
4. *Bůh v mém životě*. In: *Katolický týdeník*, roč. XIX., č. 21, 20. – 26. 5. 2008, 8. neděle v mezidobí.
5. *CIC*
6. ČERVENÝ, M.: *Deň Pána*, Národná obroda, denník o hospodárstve a spoločnosti, sobota 26. 1. 2002.
7. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Gaudium et spes*
8. *Encyklika Benedikta XVI. Deus caritas est láme rekordy*. In: *Život Cirkvi*, 13. ročník, č. 5, 3. februára 2006.
9. *Farár k futbalistom*, Prehľad domácej tlače 18. 10. 2002 „e@mail servis“ <servis@rcc.sk >
10. FILO, V.: *Dies Domini – Deň Pána.. Apoštolský list Jána Pavla II*, Liturgia, roč. VIII., č. 3/ 1998.
11. *Formula zasvätenia sa Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu*. In: *Modlitebník pre verejné pobožnosti*. SSV – Vojtech spol. s r. o., Trnava.
12. GASPARIOVÁ, A.: *Chudí jsou moji učitelé*. In: *Světlo. Týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. XIV, č. 6, 12. února 2006.
13. GASPARIOVÁ, A.: *Zůstal jsem revolucionářem, Peter Seewald, který jako mladý maoista vystoupil z Církve, opět našel víru*, Vision 2000 – 2/ 2003, *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. XI., č. 16, 20. dubna 2003.
14. GROESCHEL, B, J.: *Kňaz naveky*. Dobrá kniha, Trnava: 2006.
15. *Homília Svätého Otca Benedikta XVI. počas svätej omše na Námestí Jozefa Pilsudského. Varšava 26. mája 2006*.
16. JÁN PAVOL II. *Dar a tajomstvo. Päťdesiat rokov môjho kňazstva*. Bratislava: Nové Mesto 1997.

17. JÁN PAVOL II. *Vstaňte, poďme!* Trnava: SSV 2004.
18. JÁN PAVOL II.: *Dies Domini*
19. JÁN PAVOL II.: *Dominum et Vivificantem.*
20. JÁN PAVOL II.: *Ecclesia in Europa.*
21. JÁN PAVOL II.: *Nedeľa, deň bratstva s tým najopustenejším blížnym*, Liturgia, roč. VIII., č. 3/ 1998.
22. JÁN PAVOL II.: *Novo millenio ineunte*
23. JÁN PAVOL II.: *Pastores gregis.*
24. JÁN PAVOL II.: *Tertio millenio adveniente.*
25. JÁN PAVOL II.: *Vigesimus quintus annus.*
26. JÁN PAVOL II.: *Vstaňte, poďme!* Trnava: SSV 2004.
27. KKC
28. *Láska silnejší než strach.* In: *Světlo, týdeník Matice cyrilometodějské*, roč. XVI., č. 15.
29. *Lekcionár II. Feriálny lekcionár.* SSV, Trnava: 1990.
30. *Lekcionár na nedele a sviatky I., cyklus C.* SSV, Trnava: 2003.
31. MIKUŠ, J., A.: *Môj život s Renée.* Lúč, vydavateľské družstvo, Bratislava: 2002.
32. *Modlitebník pre verejné pobožnosti*, SSV, Trnava: 2001.
33. MURPHY, J.: *Pravdy, ktoré zmenia váš život.* Aktuell, Bratislava: 2001.
34. *Myšlienky 101/ 2002*, Miron – homily – service < miron@homily-service.sk >
35. *Nové povolania pre novú Európu. Záverečný dokument kongresu o povolaniach ku kňazstvu a zasvätenému životu v Európe*, Rím, 5. – 10. mája 1997, SSV, Trnava 1998.
36. *Pastiersky list biskupov Slovenska o spoločensko – sociálnej situácii na Slovensku*, 1. júla 2001.
37. *Pastiersky list biskupov slovenska o svätení nedele.* In: <http://www.kbs.sk/?cid=1117563948>
38. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV: *Inštrukcia Inter oecumenici, Ako správne používať Konštitúciu o posvätej liturgii*, 53 – 55; 74.
39. *Príhovor Svätého Otca Benedikta XVI. na stretnutí s kňazmi v Katedrále svätého Jána Krstiteľa. Varšava 25. mája 2006.*
In: *Buďte pevní vo viere. Homílie, príhovory a pozdravy*

- Svätého Otca Benedikta XVI. Počas apoštolskej cesty do Poľska 25. – 28. mája 2006.* SSV, Trnava: 2006.
40. *Príhovor Svätého Otca Benedikta XVI. na stretnutí s kňazmi v Katedrále svätého Jána Krstiteľa. Varšava 25. mája 2006.*
 41. Promluva Jana Pavla II. při generální audienci účastníků plenárního zasedání Kongregace pro klérus 23. 11. 2001: *Pastýř a vůdce farního společenství*, Fermentum, týdeník Matice cyrilometodějské, roč. X., č. 43, 27. října 2002.
 42. RATZINGER, J.: *Duch liturgie*, Dobrá kniha, Trnava: 2005.
 43. RICHTER, K.: *Liturgie a život*. Vyšehrad, Praha: 2003.
 44. STANČEK, L.: *Homiletika v novej evanjelizácii*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, Spišská Kapitula 1997.
 45. STECHER, R. *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997.
 46. STECHER, R.: *Anekdoty zo života insbruckého otca biskupa*. Alfa konti, Bratislava: 1997.
 47. Sväte písmo
 48. *V liturgii spomenúť aj nepraktizujúcich katolíkov*, Život Cirkvi, č. 36, 6. septembra 2002.
 49. ZEMKO, P.: *Priority kresťana v treťom tisícročí (Kresťanský svetonázor I.)*. UCM, Trnava: 2006.
 50. *Žije z ruže*. In: *Katolícke noviny, tradičné noviny moderného kresťana*, roč. 123, č. 25, 22. júna 2008.

HLÁSAŤ A SVEDČIŤ O LÁSKE

© PaedDr. PhDr. Martin Klement, Ph.D. h. c., MBA, LL.M

Prešovská univerzita v Prešove. Gréckokatolícka teologická fakulta - doktorand

© doc. ThLic. Mgr. Pavol Zemko, Th. D., Ph.D. h. c., MBA, LL.M., asoc. prof.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety n. o.,

- detašované pracovisko bl. Ladislava Batthyány Strattmanna, Dunajská Streda

Vydavateľ: Ivona Matúšová, Trnava, 2017

ISBN 978-80-89413-73-7